

GAMLA HVITFELDTARES ÅRSBOK 2018

utgiven av
Kamratföreningen Gamla Hvitfeldtare

*från 1948 till 1978 utgiven
under titeln*

”GAMLA LATINARES ÅRSBOK”

OM TIDEN

Tid måste finnas,
ty annars händer allting,
förstås samtidigt

haiku av Ulf Herrströmer

Omslaget: Göteborgs 300-års jubileum var planerat till 1921, men ägde rum först 1923. Den 11 juli 1923 klev Albert Einstein av tåget och lär ha yttrat: Så bra – här skulle man bygga en Västlänk till framtiden! (Skämt!)

Nej, inte ens Einstein var så framsynt... och han fick ändå Nobelpriset!

Albert Einstein var i Göteborg och gav sin Nobelföreläsning om relativitetsteorierna i kongressalen, Liseberg. Einsteins besök och Nobeltalet uppmärksammades i ett antal publikationer världen över. Hans relativitetsteorier, debatten kring dessa och varför Nobelpriset inte gavs för detta arbete utan för hans forskning kring fotoelektriska effekten, som var mindre kontroversiell, blev föremål för intensiv debatt. Kontroversen kring Einsteins person; jude, humanist, internationalist och fredsaktivist fanns där länge i bakgrunden. Hans betydelse för naturvetenskap, förställesen av sambanden 'hur det hänger ihop' och hans ständiga sökande efter "the holy grail" – har alltid stimulerat till efterföljd.

Bilden: Einstein håller sin nobelföreläsning i kongresshallen på Liseberg 1923. På bilden syns bl.a. kung Gustaf V, kemisten och industrimannen Gustaf Ekman och nobelkommitténs Svante Arrhenius, kemist och nobelpristagare i kemi 1903.

Innehåll 2018

[4]

Efter att ha läst BERTIL STEENS underbara hyllning till Sicilien vill man utbrista: *Jag längtar till Sicilien, till Siciliens sköna land, där små apelsiner orange, de växa upp på land!* Bertil, en av årsbokens 3 stjärnförfattare - lugn de andra finns också med i år- har återigen gjort avtryck i årsboken till allas glädje... Njut!

[13]

Att komma in på Hvitfeldtska till HT 64 blev även en grupp flickor förunnat. MARIE BECKMAN SUURKÜLA var 1 av 40 stycken. Ingen Ali-Baba till support. De vågade sig in bland 1300 manliga elever – som tog emot dem med öppna armar. De blev ompysslade och upphöjda till skyarna – åtminstone när de tog studenten 1967... Vi är glada att få en rapport!

[17]

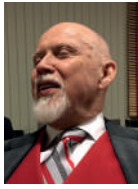
Vi fick förmånen att undervisa av våra fina lektorer bl.a. Hjalmar Brenel och Karl Sjögren. Båda dessa herrar hade förstås disputerat – den ene i Uppsala, den andre i Lund – precis som det skall vara. Bägge var mycket uppskattade och omtyckta. Läs och lär...

CHRISTER HEDINS kommenterar därefter att stora "A" åter har blivit ett toppbetyg! Att man tog bort en väl fungerande betygsskala (från C till A i sju steg) som ett led i en evigt pågående skolreform, som väl endast Olof Palme hade en idé om var den skulle sluta, förvånade många.

[24]

Vår vitale trummis i styrelsen, ordföranden JAN HÅKANSSON, låter oss komma nära Åke Falck och Bengt Anderberg och små axplock ur deras litteratur. Åke Falck blev ju en TV ikon, gift med Karin Sohlman-Falck, bakom flera tunga TV produktioner. Bengt Anderberg, även han mycket uppmärksam på sin tid, inlemmas i Jan's funderingar längs den senuella ådra som kanske hade sin upprinnelse här på Hvitfeldtska.

[29]

Verksamhetsberättelse, Protokoll från Årsmöte & Kamratföreningen Gamla Hvitfeldtare 2017

[33]

Hvitfeldtaren och proffsgitarristen ROLF JARDEMARK, som vi njutit av vid flera relesepartyn för Årsboken, berättar ....

[34]

Johanneberg – ett uppland till skolan som hamnade på världskartan 1923 då Göteborgsutställningen invigdes. Johanneberg – känn på dess inneboende rytmen – skapar såväl dikt som musik i GILBERTS HOLMSTRÖMS tapping. As TIME goes by ....

[36]

1963 företog årsboksredaktören en reportageresa för skoltidningen LYRAN till Köbenhavn och Jazzklubben Montmartre. Att det skulle vara 55 år sedan är en ren chimär... tiden kan inte gå så fort, *Albert - please...*

[38]

JAN WESTIN en av Årsbokens stjärnskrubenter lyckas denna gång överträffa alla förväntningar. Hans lyriska produktion är omfattande och bli exemplifierad bl.a. av ett antal spextexter - "du är semlan, jag är grädden" och andra spexiösa yttningar. Även vår Albert Einstein

kommer in i ett något annorlunda sammanhang. Tack Jan, tillsammans med Bertil Steen och Christer Hedin årsbokens skribentryggrad!

[50]

SVEN TESCH-HALLSTRÖM tar med oss på en delikatesresa i jazzvärlden, bl.a. i Göteborg. Intrycken från slutet av 50-talet till en bit in på 60-talet. Dessutom - en diskografi, som kan vara till hjälp för att återuppväcka gamla jazzvibrationer. Jazzen anfaller!

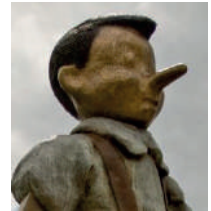

[58]

Varia 2017 av ULF G H MALMSTEN

[SISTA SIDAN]

BO och GILBERT företar en slags canossavandring nynnandes *Walking to Borås*. De funderar kring det kulturella kapitalet och hur detta kan omfattas av dagens gymnasier - i tävlingen med konkurrerande aktiviteter på skärmarna; mobiler, iPads, datorer, laptops, fake news. Allt medan Pinocchios näsa åker in och ut som ett skjutmått...

Redaktionen: Årsboken produceras av Bo Eneroth sedan 2007. Vidare medverkar: Gilbert Holmström (Idé), Ulf G H Malmsten (Varia), Sven Tesch Hallström (Stil och kvalitet), Klas Borssén (logistik), Bertil Steen, Christer Hedin, Jan Westin (Stjärnskrubenter under många år!)

Tryckning: Printpartners, Göteborg. Layout och originaldesign Elizabeth Lindblom Brandt. Typsnitt Adobe Garamond, Futura och Futura Book. Papper: Munken Pure 120 g och 240 g. Tryckt med generösa bidrag från Kungl. och Hvitfeldtska stipendieinrättningen.

Tack: Till våra läsare som ser fram mot årsboken att avnjutas med skinkmackan till Jul, till alla övriga som bidragit med artiklar, foto, bilder och engagerat arbete! Redaktionen lyfter på hatten!

Sicilien

Denna årsboks redaktör har som förra året varit vänlig nog att be mig om att för publicering i årsboken göra ett utsnitt ur den senaste av de böcker jag för egen och möjligen läsarnas glädjes skull skrivit ärligen på senare tid för att ge till släkt och vänner. Förra årets bok hette "Den andra sidan av myntet" eller "Things ain't what they used to be" eller "Såsom i en spegel", varur kapitlet Längs vägen återgavs i årsboken. I år heter motsvarande bok "Sicilien - en sorts reseberättelse". Härur har nedanstående hämtats.

BERTIL STEEN

Ur Kapitel 1 Åskvädret

***Spön var jag ute i ett regn
som stod i backen som***

Blandaren

DEN FÖRSTA NATTEN i Taormina vaknade Ulla och jag av att hela himlen från Messina i norr, över Catania och bort mot Siracusa i söder var kritvit av blixtrar från det mest magnifika åskväder jag upplevt under de åttio år jag kan överblicka.

Vi gick ut på balkongen och såg ut över Joniska havet. Det blixtrade oavbrutet, och himlen hann inte mörkna mellan varven. Regnet stod lodrätt. Åskvädret medförde inte knallar som hemma utan ett kontinuerligt, majestätiskt och hotande mullrande. De kalabriska bergen på andra sidan sundet lyste som på dagen, och borta var fullmånen och den magnifika mångatan i havet vi beundrat bara några timmar tidigare. Det var *Zeus* som på sitt vresigaste humör hade kommit för att bråka utanför vår balkong!

I denna bok skulle jag tro att den grekiska antiken kommer att flimra förbi på flera

ställen. Sicilien tillhör visserligen numera Italien, men är i mångt och mycket hellensk (och också flera andras) mark. Här kommer inte att talas om de romerska Jupiter, Juno, Neptunus, Venus, Bacchus eller Aurora, utan om Zeus, Hera, Poseidon, Afrodite, Dionysos och Eos.

Nå, denna natt hade alltså Zeus tillfälligt lämnat Olympen i det vanliga Hellas, där han är "direktören för det hele", och tillfälligt övergivit de vanliga skrivbordsgöromålen, gemålen Hera, alla de gudomliga och jordiska älskarinnorna och de därvid åstadkomna skarorna av halvgudar och halvgudinnor för att denna natt väsnas hos oss i Magna Graecia.

Zeus var en notorisk kvinnokarl. Man påminner sig à propos hans familjeförhållanden inledningsreplikerna i Viktor Rydbergs Den siste athenaren:

- "Hur är det, Karmides? Har druvans gud någon son?"

- "I sanning, Olympiodorus. Det är lättare att utreda de athenska hundarnas ättartavlor än de olympiska gudarnes".

I Norden var det Tor som åstadkom tordön när han i stället för Zeus åskvigg kastade sin hammare Mjölner. Jag tror att de kände varandra, Zeus och Tor. Båda underlättade också för bönderna med regnet.

Zeus ter sig ibland mild; med lotusblomman som attribut och sellerin(!) som helig växt ("Det går lika bra med selleri"). Dock delar han det häftiga humöret med sin kraftfulle, rödskäggige och rödögde(!) nordiske kamrat Tor under dennes framfart i vagnen dragen av getterna med de gulliga namnen Tanngrisner och Tanngnoist.

Vi bor under vinterhalvåret på Viktor Rydbergsgatan i Göteborg. På en gräsplan lite längre ner på gatan – nedanför Hvitfeldtska och invid Landsarkivet - står en staty "Den

siste athenaren”. I höger hand har denne Dexippos ett jättesvärd som vilar mot marken, och vänster hand är sträckt mot himlen. I den sistnämnda handen ses ibland en ölburk eller några blommor; kanske verk av glada och klätternkunniga studenter. På sockeln står skrivet ”Åt minnet av Viktor Rydberg” över en relief av denne.

Rydberg skriver i Dexippos: ”Bort I vuxne och förvuxne! Kom till mig du unga släkt! O, jag ser, nu kommer våren, nu jag andas västanfläkt.” Varpå följer svärsmälta och förfärliga rader om det härliga och lekfulla(!) kriget: ”Lekens glada stund är inne. Slutet leden! Fällan lans!”

Detta skrivs inte för att förtala Viktor Rydberg – han var ett barn av sin tid och har skrivit mycket urfint också. Och han var med och grundade *Gnistan*, en göteborgsförening med rikt innehåll och med ett maximerat antal (trehundra) medlemmar.

Det Fürstenbergska galleriet i vårt eget konstmuseum, bara ett par hundra meter från bemälda staty, och angränsande salar med nordisk konst från det sena artonhundratalet och en bit framåt är bland det finaste vår stad har att visa upp. På ett ställe i galleriet skriver Viktor Rydberg bland passande tavlor:

Vetenskapen och konsten äro av naturen oomvändeliga hedningar.

De vörda golghathas oliv men parnässens lager är symbolen för deras strider och segrar.

Den läsare som nu uppbragt utbrister ”Herregud, varför ältar han detta med Rydberg, Dexippos och hellenism i en skildring av ett åskväder på Sicilien i november 2017?” har möjligen fog för frågan. Dock möjligen inte. Grekerna invaderade ön för nära tretusen år sedan och satte outplånliga spår. Man landsteg

ner på Naxos strand på synhålls avstånd från den balkong på vilken vi stod och upplevde åskvädret. (Här avses förstås den lilla staden Naxos nedanför Taormina, och inte ön Naxos i Egeiska havet, där Zeus växte upp, och Ariadne spann tråden som hjälpte Theseus i Minotauros labyrint.)

Till det hellenska återkommes nog, om jag känner mig rätt, i den bok Du nu håller i handen. Jag tycker om det påhittiga,

myllrande och bisarra i gudasagorna; har göteborgsförfattarinnan Jeanna Oterdahls synbart vällästa *Grekiska sagor* i bokhyllan; fick den på min tolvårsdag av min mamma.

Nå, åskvädret bedarrade, och då i gryningen sken den rosenfingrade Eos var allt som vanligt igen. (Homeros skriver den *rosenfingrade Eos* nästan jämt, men en gång hittade jag på ett ställe den *saffranslöjade Eos* och fattade ingenting. Nu, och särskilt efter att ha sett denna soluppgång i Taormina, fattar jag).

Zeus hade alltså rest hem till regeringsbestyren i Olympen. Och en stund senare var en strålande solgata bortifrån sydost tillstädes. Om vi låtsas följa i denna solgatas

riktning *bortigenom* (göteborgska för *bortåt*), tangerar den den italienska (kalabriska) stortåpsens inom synhåll ett par kilometer från oss, men möter därefter ingen terra firma förrän åttahundra sjömil bort i Egyptens land! Där finns den grekiske Helios egyptiske motsvarighet som solgud, Ra, som den som har ansvar för solen. Och den lilla scarabén som i tidernas begynnelse puffade sin dyngkula upp till himlavalvet och sedan puffade och i all tid puffar kulan i form av solen var dag från öster till väster.

Jag tror att liksom Zeus och Tor var åskkamrater, var Helios och Ra solkamrater med mycket gemensamt – de borde ha sett mycket att prata (skvallra) om från sina upphöjda spaningslägen.

Ur Kapitel 2 *Taormina*

Taormina e una droga

Italienskt ordspråk

Vad gäller Sicilien har jag varit flera gånger i Catania i akademiska ärenden; se annat avsnitt i denna bok. Men detta var min första vistelse i Taormina. Hur skall denna obeskrivligt vackra stad beskrivas i korta drag? Låt mig börja på *Corso Umberto I* som löper genom staden från Porta Catania till Porta Messina. Corson kantas av vackra och gamla, inte sällan medeltida, hus med utsökta portaler från 1400-talet och framåt. Längs gatan har man uppåt höjder med grönska och doftande blomsterprakt längs gränder och i trädgårdar. Och neråt åt det blå havet ännu smalare, ibland övertäckta, medeltida gränder.

Det vimlar av gelatorior, restauranger, håli-väggen, kaféer och barer; en med levande jazzmusik blev en favorit för oss. Eleganta och enkla butiker trängs; flera av dem med siciliansk keramik och andra med de italienska dockteaterfigurerna i trä; exempel Pinocchio. Det finns rikligt med kombinerade ateljéer i fullt arbete

och butiker för den resulterande konsten; guld- och silversmide, måleri, skulptur och keramik. Någonstans på mitten av detta brokigt välfrekventerade gångstråk sväller corson till *Piazza IX Aprile*, en öppen terrass med milsvid utsikt över Joniska havet, Etna och bergen ovanför Taormina. Där är ett liv och ett kiv! Torgets namn har att göra med att en präst höll ett brandtal för att stödja Garibaldi just den dagen år 1860 på piazzan. Garibaldi själv landsteg en månad senare i Marsala på öns västspets under sin kamp att ena Italien.

En gång upplevde vi på detta torg ett EUmöte, där höjdarna ställdes upp på en estrad för allmänt beskådande. Pampiga poliissoldater bevakade det hela; deras färggranna uniformer och mössor med höga plymer var som tagna ur en gammal operett. Polissorterna i Italien utgör ett svårbegripligt kapitel med sina olika funktioner och dito uniformer; man anar en slags hierarki i detta system; det är bara att titta på uniformerna och de olika sätten att gå och att föra sig.

Utan att ens försöka definiera arbetsuppgifter eller rangordning nämns här att det finns två militärpolisjära kårer, Carabinieri och Guardia Finanzia. Det finns Polizia di Stato. Det finns Polizia Provinciale, Municipale och Locale med flera. Stiligast är de med de nämnda operettkostymerna och några med ytterst välputsade svarta stövlar.

Vid piazzan ligger flera restauranger och barer; ett par med terrasser mot havet och en vid 1400-talskyrkan San Giuseppe i siciliansk barock. En elegant bar heter Café Wunderbar(!), Elizabeth Taylors och Richard Burtons stamställe när det begav sig. Vi kom dit en kväll, varvid kyparen föreslog oss att sitta vid det berömda parets stambord, vilket vi accepterade med glädje. Efter en stund kom ett annat par som visades till ett annat bord, som i identiska ordalag av samme kypare också beskrevs som paret Taylor/Burtons stambord.

Ur Kapitel 3 *Odysseus äventyr i trakten*

Nu seglar månen fram

På rymdens öppna hav

Nu lyfta gudar glaset av kristall

Alf Hambe

Polyfemos. Nere i cataniatrakten ligger ute i havet ett par stora klippblock, Scogli dei Ciclopi; stranden innanför heter Riviera dei Ciclopi. Klippblocken kastades av cyklopen Polyfemos mot Odysseus när denne flydde från honom. Historien är så komplicerad att utrymme för att detaljerat återge skeendet inte ges här. Dock i korthet: Polyfemos (P) spärrar in Odysseus (O) och hans män i sin grotta; äter upp några av de senare. P får sitt enda öga förstört av en stor påle. O anger sitt namn som INGEN. Det gästande sällskapet håller sig fast under P:s får, när P släpper ut djuren, och undkommer. Den nu helt blinde P anropar sina män: vem gjorde detta? De svarar: INGEN. P blir vresig och kastar stenblocken efter besökarna. Så kan det gå också när haspen är på.

Sirenerna. En del av Taorminas strand heter idag Baia delle Sirene; där bodde sirenerna. De lockade med överjordiskt skön sång sjöfarare i fördärvet och åt upp dem. Odysseus befälde inför förbifarten att hans män skulle surra fast honom vid masten efter det att han hade stoppat vax i öronen på dem för att de inte skulle lockas. Sålunda hade Odysseus igen visat sin mångförslagenhet och minimerat risken att bli uppäten. När Ulla och jag nu gick på sirenernas strand hörde vi faktiskt deras sång. Miljontals småstenar rasslade mjukt, sprött, förföriskt, lockande och melodiskt sjungande vid varje utåtgående våg. De sjöng *viva voce*; med

levande röster, så småstenar de är! Klockspelet i en av Taorminas många kyrkor har som av en händelse småklockor, som i mina öron låter som sirenstrandens småstenar, som bakgrund till de större klockornas malmklang. Vi såg utåt för att se om några sirener dök upp bland de badande. Men nej; besvikelse och bedrövelse! Men, faktiskt, dök inte Afrodite upp ur böljorna där ute? Den böljeskumborna! Skön som på Botticellis målning i Ufficierna i Florens. Å andra sidan har jag något som heter glaukom i ett öga med vissa synfältsdefekter, så lita inte på detta.

Afrodite. När den böljeskumborna, som Homeros kallar Afrodite (afro betyder skum på grekiska), steg ur vågorna, omvandlades havsskummet till vita rosor som fick sin doft när Afrodite rörde vid dem. När Afrodite vid ett tillfälle skulle hjälpa Adonis, som trampat på en rosentagg, droppade blodet på de vita rosorna och färgade dem röda.

På avbildningen nedan ser vi Afrodite och Adonis under tiden för Afrodites uppvaktning av den sköne ynglingen. Adonis var skönast av ynglingar och också mån om sitt utseende; en riktig sprätthök sades det.

Afrodite i kurtistagen. Adonis avvaktande. Eros avfyrrar i flygande fläng en kärlekspil från sin båge.

En vanligtvis välunderrättad källa på Olympens presstjänst uppger att någon angivelseanmälan från Adonis till dem eller till #olymptoo för att Afrodite otillbörligt tafsat på honom inte inkommit. Ovensagda källa drar därför slutsatsen att vid det avbildade tillfället äkta kärlek förelåg från båda turturduvornas sidor. Den krigiske guden Ares blev dock svartsjuk och hade i gestalt av ett vildsvin ihjäl Adonis under en jakt. Genom ingripande av själve Zeus löstes det hela så att Adonis fick vistas i dödsriket på vintern (då blommorna var döda) och hos Afrodite på sommaren (då allt blommade). Han hade mycket att stå i, Zeus. Å propos Adonis: I samband med att Falstaff, fakir (*Lyckans lexikon eller Mannen och Kvinnan. Kort belysning av allting, 1896*) definierar en *gräsänka* som ”en sann kvinna med vigselringen på vänstra handen och en Adonis i andra handen” definierar han också en *Adonis* som ”en ung man med polkalockor och sexton olika sätt att säga *jaså* på”. Därmed intet ont sagt om vare sig Afrodite eller Adonis.

Nå, natten gick hän och det grydde till dag och de seglade ständigt. Den mångförslagne Odysseus klarade förstås av allt som återstod av hemresan också, såsom den uppskakande färden tillbaka söderut genom det som i dag är Messinasundet utanför våra fönster. Där hade han den på långa halsar sexhövade, skällande och kvidande Skylla om babord och Karybdis om styrbord under sitt fikonträd där hon spydde ut oerhörda mängder vatten och sålunda åstadkom de virvlar, som alltjämt ses i sundet. Så småningom kom han med bistånd av delar av Olympen (och motstånd från vissa) hem till det hägrande Ithaka där hunden Argos och gemålen Penelope väntade.

Ur Kapitel 5 *Det fornstora arvet*

Hur vet dom att det bara är armarna som saknas på Venus Milo.

Det kan ju vara en skottkärra också.

Blandaren

3 Inne på ön ligger ett märkvärdigt byggnadsverk. Jag tänker på Villa Romana del Casale, en antik romersk egendom med huvudbyggnad innehållande badavdelning med frigidarium, tepidarium och calidarium och dem tillhörande imponerande uppvärmningssystem. Och atrier, vestibuler, kök, bageri, matsalar, dansrum, sovrum, mottagningsalar och gymnastiksal.

Världsryktet beror mest på att huset innehåller världens största och mest välbevarade samling av romerska mosaiker. Dessa utgör golven i praktiskt taget alla rum och salar och är obeskrivligt praktfulla. Golvet i en sal visar oss en dag med hästkapplöpningar på Circus Maximus i Rom med efterföljande högtidlig prisutdelning. Andra tar oss med på fiskafängen och jakter, visar erotiska motiv

eller ett vimmel av utdrag ur gudaberättelser. Den mest spektakulära golvmosaiken är kanske (konkurrensen är hård) den som visar en gymnastiksal med tio damer klädda i bikini (världens första bikinibrudar, säger vissa). Några av flickorna spelar boll med varandra, en lyfter med beslutsam blick hantlar och en är i färd med att kasta iväg en överdimensionerad diskus. Villa del Casale började byggas långt före Kristi födelse, upplevde sin storhetstid på 300- och 400-talen, förstördes av barbarerna, låg begravd, upptäcktes slutligen på 1920-talet och grävdes fram (det grävs fortfarande). När det begav sig användes villan som jaktstolt.

Man vet inte så noga, men troligen var ägarna höjdare från Rom som använde villan som semestervisteställe; sannolikt senatorer eller medlemmar av den kejsarliga familjen.

4 Alla grekiska tempel eller rättare sagt ruinerna av dem! Sedda i solsken och mot en bakgrund av himlen och i bästa fall havet och i absolut tystnad med undantag av den ljumma medelhavsvinden, innebär de en rent andlig upplevelse.

*Pelarraden, solskensvagen,
Spelar den eviga havsmelodin.
Full av ruiner finner du världen.
Ingen i skönhet är denna lik.*

Gullberg skrev sin dikt om Poseidontemplet på Kap Sunion på Attikas sydspets. Jag hävdar att det han säger också gäller de grekiska tempelruinerna här på Sicilien.

Ur Kapitel 7 *Smått och gott*

Nektar och ambrosia. I Skolan fick jag intrycket att av de grekiska gudarnas spis var nektar dryck och ambrosia mat. Det tycks dock vara lite huller om buller med detta beroende på var man läser. Men Homeros själv tycker mest som lärarna på Hvitfeldtska: nektar är dryck och

ambrosia mat. Från början tycks det ha varit honung som i form av dagg föll från himlen och kunde både drickas och ätas. Man kunde

använda ambrosia som parfym; Afrodite (vem annars?) var här föregångsgudinna; hon hade ambrosia som bröllopsparfym. Också Psyche bar denna parfym vid sitt bröllop med Eros. I Odysséen berättar Homeros om att Kung Menelaos och hans män för ett specialuppdrag bar dräkter av ogarvat sälskinn som luktade fasansfullt. De försågs då av gudarna med ambrosia för att inte storkna av stanken från sälskostymerna.

Man levde också längre om man åt ambrosia; jämför Medelhavskosten. Intet nytt under solen!

Gudfadern. Till de stora städerna Palermo, Messina, Siracusa och Messina åkte vi turer med guide. För övrigt blev det lokalbussar och tåg. Jag har en särskild faiblesse för tåg överallt i världen. Här på ön var bussar och tåg charmfullt sicilianska. Tågtidtabellerna var besynnerligt svårbegripliga.

Gudfadernberättelserna på film om den sicilianska familjen där och i Amerika har kultstatus på ön. Man påminns överallt; T-skjortor, keramikfigurer, mössor, gramfonskivor, allt. Don Vitos hemstad Corleone ligger i verkligheten utanför Palermo, men Coppola valde de små städerna Savoca och Forza d'Agrò i bergen ovanför Taormina för att filma vardagsscenerna. I Savoca låg och ligger Bar Vitelli; det var här som Michael Corleone anhöll hos barvärdens Vitelli om dennes dotter Apollonias hand. Änkan Vitelli driver fortfarande baren den dag som i dag är.

Hundar. På Sicilien träffar man massor av hundar; sällskapshundar, frisingande hundar, många säkert herrelösa hundar, hundar i butiker, barer och restauranger samt vakthundar. Sverige har bestämmelser om detta, vi ser till exempel inte många hundar i butiker och barer. Men vi är ett land i minoritet därvidlag.

En utveckling i hundvänligare (och människovänligare) riktning har vi dock sett i vårt land på näringsställen och på sjukhem och

”Någonstans o någonstans har alla tågen gått och alla klockor stannat. Någonstans inom oss är vi alltid här och nu”. (Lindegrens Arioso). Författaren i väntan på Godot. Här på Giardinòs järnvägsstation; vacker såväl till det yttre med arabiska och normandiska inslag som till det inre med siciliansk art nouveau.

Utanför Bar Vitelli i byn Savoca. Författaren poserar med en talande åsna som berättar om trakten och dess historia mot att femtio cent läggs i en automat vid vänster framben (åsna). Författaren till höger i bild.

dylikt, när man ofta uppskattar de vänliga hundarna som sprider glädje hos matgäster och patienter. Och vi har ju hundarna som specialister med olika yrken; i hundspann, som poliser och militärer, som avslöjare med nosen av diabetes, cancer, knark, vapen och lik, som skådespelare och modeller, som ledar- och assistanshundar och som gårdvarar. Fler hundar i fler miljöer, tack! Men jag är inte dum; jag kan se hinder i vissa sammanhang.

Ur Kapitel 9 *Lady Florence*

Britterna erövrade halva världen i ett anfall av tankspriddhet

Historikern Sir John Robert

Ständigt dessa briter! Englands historia uppvisar genom åren en svårslagen uppsättning bisarra figurer vilka, medan de tankspriddt erövrar världen, gör konstiga saker och strör understatements omkring sig; stundom avmätt torra, ofta älskvärdt godmodiga, alltid brittiska.

De förvånas av intet; de utträttar allt.

En del av dem, mest män, är så uppseendeväckande roande i sin egocentricitet, i sitt bisarreri och med sina magnifika påhitt att man gnuggar ögon och öron. Någon gång kan man tycka att gränsen till storhetsvansinne ligger snubblande nära; två exempel är general *Kitchener* och *Lord Curzon* (vicekung av Indien).

I denna bok om Sicilien, enkan-

nerligen Taormina, skall nu ett avsnitt ägnas *Lady Florence Trevelyan*, en av stadens mest bemärkta invånare genom tiderna. Hon intar sin givna plats bland den ovan skisserade sortens briter. Egentligen var hon inte Lady: hon var "bara" sondotter till femte baroneterna av Trevelyan, och då är man visst inte Lady. Men hon kallade sig det. Det gjorde också sicilianarna och fler med dem; och då gör jag väl det också. Hon levde under den viktorianska tiden. Florences far tog livet av sig när hon var mycket späd. Ingen mindre än Drottning Victoria tog hand om henne; de var släkt, och Florence bodde på Balmoral Castle i Skottland.

Hon hade en flirthistoria med Prince of Wales (som blev Kung Edward VII så småningom). Drottningen ilsknade till av denna mesalliance, gav Florence fyrtioåtta timmar på sig att packa och lämna landet och sade åt The Royal Treasurer att ge henne en rundligt tilltagen summa pengar att räcka till en lång bildande jordenruntresa av utvidgad Grand Tour-karaktär tillsammans med kusinen Harriet Perceval.

Denna frifräslady väckte uppmärksamhet, ibland uppståndelse, var hon kom. I Melbourne sjöng hon på operan där! Efter två år och många äventyr tog pengarna slut. Hon hamnade då i Taormina och gifte sig med en läkare, tillika stadens borgmästare och stormästare i Frimurarna. Han köpte till henne en stor del av Taormina och den lilla staden Castelmola högst upp på en klippa nära

Taormina.

I Taormina skapade hon den vackraste engelska park man kan föreställa sig, med en vunderlig utsikt över staden, havet och Etna. Det är fortfarande rofyllt att gå omkring där. Hon kallade parken Hallington Siculo, det sicilianska Hallington, efter sin hemby i Northumberland. I denna park samlade Florence träd, blommande växter, ödlor och allsköns fåglar; de senare, särskilt papegojorna, hade hon dagliga samtal med. Hon lät bygga ett antal fantasifulle byggnader (hon kallade dem follies) i en svårbeskrivbar blandning av viktoriansk, indisk, romansk och gotisk sagoarkitektur.

Drottning Victoria och Lady Florence på Balmoral Castle. Den senare synes ha just burit ut någon älsklingshund och satt på drottningens bord. Drottningen ser avvaktande och lite lurig ut.

Det var många som kom och hälsade på henne där; kungligheter, kulturpersonligheter och de vanliga gängen av tidens kändisar. Anledningen till hennes landsflykt, den gamle pojkvännen i England Prince of Wales, var bland besökarna. Han kom dock försiktigtvis först efter sin mors död och då som Edward VII, "King of the United Kingdom of Great Britain and Ireland and Emperor of India". Oscar Wilde bodde i perioder hos och stöddes ekonomiskt av Lady Flo-

rence efter det avtjänade fängelsestraffet. Florence älskade alla djur, mest fåglar och hundar. Hon satt i sina "follies", pratade som nämnts med papegojorna och anlade i sin park en av de första hundkyrkogårdarna i världen. Det berättas att taorminaborna inte alltid älskade hennes talrika hundar som sprang om-

En av Lady Florences "follies".

kring i staden. Över en älskad hunds grav på nämnda hundkyrkogård kan man läsa:

JUMBO PERCEVAL (Terrier)

True honorable Loving Little Friend and Helper
September 3rd 1887 – Murdered July 24th 1904
Never Forgotten

Lady Florence återvände aldrig till England. Hon avled i lunginflammation (var en hysteriskt aktiv vinterbadarska). I begravningsståget följdes hon av hela staden ända upp till sin egen stad Castelmola på den höga bergsklippan, där hon fann den eviga vilan efter innehållsrikt liv.

Ur Kapitel 11 *Slutord*

Partir, c'est mourir un peu

Edmond Haraucourt

Att skiljas är ajö en smula

Hans Alfredsson

Så flög vi då hem igen. Det var mycket tidig timma. Den rosenfingrade Eos mornade sig i öster. En tunn och på medelhavsvis behagfullt och lättjefullt tillbakalutad månskära kunde anas. Den bleknade raskt för att snart försvinna. Etna tornade snöklädd upp sig om styrbord med en rökpelare som i den vindstilla morgonen stod rakt upp.

Natten gick hän och det grydde till dag och de seglade ständigt.

Bertil Steen, student på reallinjen 1956 och professor emeritus i geriatrik, är tidigare mångårig styrelseledamot i Kamratföreningen och ledamot av dess årsbokskommitté. Han har tidigare skrivit omkring tio uppsatser i lika många årsböcker.

Hvitfeldtskas bästa strategi: **Flickorna gör entré!**

MARIE BECKMAN SUURKÜLA

ÅRET VAR 1964 när Hvitfeldtska läroverket meddelade i mars månad att skolan skulle öppna gymnasieutbildningen för flickor från och med höstterminen. Det gick nog ett sus genom de flesta läroverken i Göteborg. Hvitfeldtska var ju en av de två sista högbergarna (Vasa var den andra) för enbart manliga elever. Nu skulle pojkskolan skulle bli tvåkönad...

Vid den tiden var jag elev på Annedals seminarium och skulle ta realexamen i maj. Det var våra framsynta lärare och vår moderne rektor Bertil Hansson på Annedalsseminariet som uppmanade oss flickor att söka till Hvitfeldtska. Det var uppenbart att konkurrensen skulle bli stenhård, kvaliteten på Hvitfeldtskas utbildning var den bästa med ett mycket kompetent lärarkollegium, vilket förstås var särskilt attraktivt.

Den 11 juni 1964 var jag på Hvitfeldtska och lämnade in min ansökan, "skolan var snygg och lite gammaldags men helt underbar, åh vad jag önskar att jag får börja där" skrev jag i dagboken den dagen! Snabba besked kom i slutet av juni – jag var antagen till Hvitfeldtska! Uppropet var 31 augusti i aulan, vilken lycka att höra sitt namn ropas upp!

Ett annat minne från den dagen var hela skolgården som var full av 670 nyfikna manliga gymnasieelever som noggrant studerade oss 40 flickor när vi tillsammans närmade oss porten. Det blir 1300 ögon som iakttog oss, det var en helt ny upplevelse!

Den första veckan var fylld av nyheter; bra lärare, trevliga klasskamrater och alla pojkar som så gärna ville hjälpa oss med allting,

visa oss överallt. De var mycket artiga och förekommande.

Hela hösten var fylld av uppmärksamhet, vi nya flickor var bjudna till allsköns arrangemang på skolan, själv gillade jag orkestern Hvalfrid. Jag satsade på en klarinettkarriär där, men det var inte min melodi så jag fick slå "lock" på marschen till Gustav den II Adolf den 6 november istället!

Allt var förstås inte klart och utprovat när vi började, jag tänker på gymnastiken framför allt. Det var en del saker att lösa som tvättmöjligheter, omklädning och dessa gräsliga ljusröda gymnastikdräkter i banlon som vi flickor tvingades ha på oss på lektionerna. Men det mesta gick att ordna och de röda dräkterna bleknade med tiden. Man vande sig snabbt.

En efterlängtd katalog med information om alla lärare och elevers namn och adress med telefonnummer. Vilken service!

högkonjunktur som rådde, som det politiska påbudet gällde att mobilisera den stora resurs som hemmafruarna utgjorde. Kvinnorna skulle ut på arbetsmarknaden och de erbjöds snabba utbildningar och barnverksamheten byggdes ut. Det politiska och sociala trycket tvingade bokstavligen hemmafruarna ut i förvärvslivet. Det kan låta drastiskt men det var samtidigt den vågen som vi sena 40-talister kunde surfa på. I startgroparna låg den frigörelseprocess som året 1968 förknippades med. P-pillrens tid kom och kvinnor kunde välja själva om de och när de ville bilda familj eller utbilda sig vidare.

Men i mitten av sextioalet var livet på Hvitfeldtska fjärran dessa revolutionerande framtidstankar. Regelverket var strängt och man duade man inte lärarna, respekten för ledaren i klassrummet och hela skolans ledningsstruktur var total. Det fanns ju en risk att få en anmärkning i klassboken vilket inte sågs som en merit annat än i det ögonblicket då det roliga utspann sig. En berättelse som min make Madis gärna mindes var när hans klass smällde av några påksmällare i ett öppet fönster mot Molinsgatan på rasten. Mycket kul tyckte klasskamraterna förstås, men klassföreståndaren kom med iskalla ögon och meddelade att klassen nu fick en klassanmärkning eftersom rektor blivit upprörd av en uppbragd dam som förfasade sig över att man skjutit med kanon mot hennes fönster på sagda Molinsgatan...

Ja, det fanns säkert mycket hyss på den anrika "läroanstalten på höjden" då också!

Studentexamen närmade sig för vår del, nu hade skolan tre årskullar med både pojkar och flickor i samma klasser så vår "särart" hade sjunkit undan och vi hade tagit plats i olika sammanhang. För egen del hade jag några trevliga år i den fosterländska föreningen Pro Patria som under årens lopp utvecklade sig till

en litterär förening där vi elever träffades och diskuterade olika författare och händelser i tiden. Det var en lycklig tid och jag minns med värme gemenskapen och vänskapen som uppstod under dessa tre år på Hvitfeldtska. Vi var nog alla mycket stolta över att tillhöra de utvalda som fick studera på denna skola med sina anor, traditioner och sina välmeriterade lärare, många av dem disputerade och anslutna till Göteborgs universitet.

Nåväl, traditionen bjöd att alla i avgångsklasserna de sista veckorna fram till examen skulle bära en abiturienthatt eller mössa med diverse text och motiv broderat eller textat, som gärna fick vara lite personlig eller åtminstone lite fyndig. Varje klass hade sin version, och fantasin flödade när det gällde att bräcka varandras "utstyrsel". Här på bilden ser vi fyra varianter på abiturientmössor! Som väl var behövde vi bara bära dessa tingestar en kort tid innan studentexamen.

Den stora dagen när vi, som första flickor i Hvitfeldtska historia, skulle ta vår studentexamen höll vår rektor Tage Wikström ett innerligt tal till oss med alla lärarna närvarande i lärarrummet. Rektor överlämnade en skär ros till var och en av oss flickor och önskade oss lycka till. En fin gest som vi alla uppskattade väldigt mycket. Det var ett historiskt ögonblick som rektor valde att uppmärksamma. Vi hade gjort skillnad för skolan på ett strategiskt och positivt sätt. En fantastisk upplevelse som jag burit med mig sedan dess.

Många har vittnat om Hvitfeldtskas betydelse att fostra blivande namnkunniga personer till gagn för vårt land och utomlands. Det är intressant att en enda skola lyckats frambringe så många män och kvinnor som nått berömmelse och framgång inom sina värv, alla med den gemensamma nämnaren Hvitfeldtska. Vad var det för recept som fanns

just här? Min personliga uppfattning är att den skickliga lärarstabens kompetens, deras respekt för skolan och icke minst deras kraftfulla personligheter som präglade varje lektion var avgörande. Men också elevernas stolthet att vara en del av det ansende som namnet Hvitfeldtare innebar. Hvitfeldtska var och är förbördat med hög kvalitet och kompetens.

Författaren i sin vita mössa

Det var fram till 1968 som till exempel Göteborgs universitets medicinska fakultet valde studenter som sökte till läkarutbildningen, vilket delvis byggde på en god kännedom om de lokala gymnasiernas förmåga att skapa duktiga studenter inför mer krävande universitetsstudier. Följaktligen var Hvitfeldtska en stor leverantör av studenter till bl.a. medicinarutbildningen. Men universitetskanslerämbetet (UKÄ) med säte i Stockholm, tog sedemera över ansökningsförfarandet vilket innebar en större spridning av sökanden till de postgymnasiala utbildningarna i landet och den lokala kännedomen förlorade sin betydelse.

Redan som student vid Göteborgs universi-

tet hade jag anledning att välsigna min gedigna bakgrund från Hvitfeldtska, vi fick bl.a. en exemplarisk studievana och uthållighet. Jag läste tre betyg i zoologi vid Göteborgs universitet, innan jag fortsatte med läkarstudier. Även i mitt arbetsliv som läkare och ledare på Sahlgrenska universitetssjukhuset har jag haft glädje av att blivit fostrad vid Hvitfeldtska. Många av mina kollegor och vänner inom vården har dessutom varit mina skolkamrater.

Förra året firade vår klass AIII³ 50-års jubileum i samband med Gamla Hvitfeldtares vårmöte, det var fantastiskt roligt att träffas och försöka gissa vem som var vem! Vissa var sig helt lika och andra inte, men det tog inte många sekunder förrän vi pratade som om ingen tid passerat sedan de tre åren i gymnasiet. Några av oss träffades igen i år, en vacker sommarkväll på Götaplatsen, nu mogna damer med erfarenhet och styrka i blicken! En sådan härlig kväll det blev, och vilka minnen vi delade om våra lärare och oss själva!

Jag har mycket att tacka Hvitfeldtska för, mitt kurage och min självkänsla tränades där, min stolthet att vara en del av ett historiskt arv och en strategiskt viktig framtid har sin början på Hvitfeldtska. Både min make Madis, hans bröder Jaan och Mart, och vår son Johan har tagit studenten på Hvitfeldtska. Ett familjeföretag kan man gott säga!

Puss på dig Hvitfeldtska! Må du leva länge med fanan i topp!

Marie Beckman Suurküla Med. Dr., överläkare, dubbelspecialist i klinisk fysiologi och nuklearmedicin. Områdeschef för Hjärta-Kärl, SU, och därefter för Drottning Silvias barn- och ungdomssjukhus. Sjukhusdirektör, Uppsala. Sakkunnig på uppdrag av Socialdepartementet. Rektor för Nordic School of Public Health, Göteborg.

A-student – åter ett toppbetyg

CHRISTER HEDIN

REKTOR SVEN EMANUEL Ohlson gjorde ett berömt uttalande inför hela skolan då han skulle berömma Per Block för hans förnämliga studentbetyg. ”Han har det bästa betyg man kan ha”, sade Ohlson, ”han har stort A i alla ämnen utom i gymnastik, där han har B”. Rektor Ohlson var ovän med gymnastiklärarna och ville markera att alla skolans ämnen utom gymnastik var viktiga och värdefulla. I gymnastik borde man ha godkänt men inte mer. Det var snarast en belastning att ha satsat tid och kraft på något så värdelöst.

I dag skulle rektor Ohlsons uttalande inte förstås av en ung generation. Stora A kan de kanske uppfatta som något värdefullt, även om de kunde undra varför det stora markeras så eftertryckligt. B i gymnastik kan låta som ett bra betyg, det näst bästa betyget, men möjligen undrar de varför man inte också sade ”stora B”. Detta återspeglar en utveckling av skolans betygssystem under ett halvsekel, från en gammal sjugradig skala till en sexgradig som på många sätt liknar den gamla.

Fram till år 1962 hade Sverige ett betygssystem med gamla anor. Det hade sin bakgrund i den medeltida latinskolan och byggde på övertygelsen att det finns absoluta kunskapsnivåer och klara gränser mellan skolprestationer av olika kvalitet. Alfabetets bokstäver användes som betyg. A betydde fullkomlighet och det uttryckte man med ordet ”Berömlig”, som kan låta lite snålt med tanke på att det var det absolut bästa man kunde få.

Betyget B innebar att man åstadkom det nödvändiga och alltså var godkänt. C var underkänt. Sedan tillkom en rad mellanformer.

Lite bättre än B belönade med Ba. Det betydde att det fanns ett litet stänk av A-prestation i godkännandet; man hade en liten tendens att närma sig betyget A. Låg man mittemellan A och B fick man AB. Det betydde att åstadkommit något som var lika mycket A som B. Den som var nära A men inte nådde ända fram fick ett litet a. Mellan B och C tillkom också en mellanform, BC, som också var underkänt.

Eftersom det var så allvarligt att underkänna kunde man också ge B med ett frågetecken. Det var B?, godkänt med tvekan, godkänt med en allvarlig varning för att kunskapen inte var särskilt övertygande, men man blev inte ”kvarsittare”, som man kunde bli annars när man inte var godkänd i alla ämnen. Genom betyget BC blev det extra allvarligt att få C. Betyget C var tecken på närmast obefintliga kunskaper. Det är bakgrunden till den dramatiska episod som Ivar Isidor Johansson berättade för att inskräpa skoltidens allvar. Några föräldrar frågade olyckligt: ”Varför har vår son fått C?” och fick det lakoniska svaret från adjunkt Johansson: ”Eftersom det inte fanns något lägre!”

Relativa betyg

År 1962 infördes det relativa betygssystemet. Det betydde att man kunde få betyg mellan 1 och 5. Allt var relativt och man bedömdes bara i relation till årskullen kamrater. Vad man åstadkom avgjordes genom centralprov. Detta var ett hederligt betygssystem eftersom det tydligt visade att betygen var ett urvalsinstrument. Myndigheter och arbetsgivare ville se vilka som förtjänade eftertraktade tjänster och utbildningar. Betygen sade inget om hur bra man var, bara om man var bättre eller bäst.

Betygen i riket skulle fördelas efter en så kallad Gausskurva eller normalfördelning men en topp i mitten och utlöpare åt sidorna. Detta

var förmodligen det bästa betygssystem som Sverige haft, men det hade ett allvarligt fel: Lärare och rektorer förstod sig inte på det. De trodde att man skulle ha normalfördelning i klassen, så att det fanns plats för en eller två femmor, några fler fyror, många treor och så en liten avsmalnande svans med tvåor och någon etta. Därför finns det en uppsjö av historier om lärare som har sagt att det bara har plats för ett visst antal femmor.

Men normalfördelningen gällde årskullen i hela Sverige och klassen kunde se ut hur som helst, bara nivån anpassades efter övriga klasser i riket. Jag undervisade en tid på Stockholms Musikgymnasium och där skulle alla elever ha femma i musik. Det berodde på intagningen. Alla i klassen hörde till de bästa i Sverige och skulle alltså ligga i toppen. Den enda gång som rektorn – som begrep systemet – klagade på mina betyg var när jag hade råkar få en normalfördelningskurva i klassen. ”Det måste vara fel”, sade han, ”sådana klasser finns inte!”

1990-talets betyg

Kommunaliseringen av skolan under 1990-talet gav upphov till ett nytt betygssystem. Tanken var att betygen skulle visa vem som var godkänd för att understryka kommunernas ansvar för att få alla godkända. Det var ett tecken på att eleverna var kompetenta att gå ut i samhället som medborgare med rätt att rösta i allmänna val. De hade dessutom grundläggande kunskaper för arbetslivet eller vidare studier. Därför blev gränsen vid Godkänd viktig, egentligen det enda viktiga. Som en eftergift åt behovet av sortering infördes också högre betygsnivåer, men mycket sparsamt. Man kunde bli Väl godkänd och Mycket väl godkänd.

Det fanns ett betyg som hette ”Icke godkänd”, men detta var egentligen ett betyg på skolan och kommunen. Det märker man på den nuvarande diskussionen om skolor och skillnaderna mellan

dem. Antalet godkända elever i årskurs nio är ett betyg på skolan. Kommunerna har rätt att formulera betygskriterier, men staten måste ändå se till att kraven blir livräddiga. De gamla centralproven ansågs likriktade undervisningen och ifrågasattes, men de nuvarande nationella proven har samma effekt. De som efterlyser ett förstatligande av skolan kan inte klaga på nationella prov. De är till för att alla skall få likvärdig utbildning och bedömning.

Björklunds nya betygssystem vill förena goda sidor av de tre systemen. Skolan betyg sätts numera i sex steg, och för moderna människor tycks det vara naturligare att ha betygen A, B, C, D, E och F. Det gamla B? har nu fått en riktig bokstav, betyget E, godkänd med tvekan. Det nuvarande betyget D motsvarar det gamla B, ett hederligt och klart godkännande. Mellan A och D finns bara två steg, men i stort sett är vi tillbaka vid det gamla betygssystemet, även om man numera inte kan bli mer än underkänd. BC och C är ersatt med F och det är fortfarande så att samhället bör se det som en plikt att hjälpa alla till godkända resultat. Man måste kunna läsa, skriva och kunna lite om politik för att delta i arbetsliv och samhällsdebatt.

Återigen är det mycket hedrande att få A i alla ämnen, även om ingen numera säger ”Stora A”. Det nya betygssystemet gör det möjligt att använda betyg som urvalsinstrument i mycket högre grad än man kunde med MVG som högsta betyg. Numera förekommer också många andra sätt att välja ut de mest lämpade till eftertraktade utbildningar. Man kan meritera sig genom Högskoleprovet, använda egna tester eller intervjuer. De kan ibland vara ett sätt att få bort olämpliga och det är angeläget, eftersom utbildningar kostar samhället pengar, men det är inte lätt.

I Förenta staterna har man prövat allt för få rätt personer till rätt utbildning, men erfa-

renheterna tyder på att man ändå misslyckas med mellan 10 och 15 procent. Det tycks vara hopplöst att få de lämpligaste och endast dem till exempelvis läkarutbildningen. Så betygen står sig som urvalsinstrument och uttrycket "A-student" kan leva vidare. Även unga kan förstå värdet av Per Blocks studentbetyg – även om de missförstår värdet av B i gymnastik. Men det är bäst att passa på. Säkert har vi ett nytt betygssystem om några år. Alla tror på nya betygssystem, men det går snart över.

Lärarinnan: Lille Oscar, de stora 'A' väntar på dig ...och så gör jag! Man vet aldrig; kanske kan du bli Frankrikes President....

Lektor vid läroverk – en meningsfull livsuppgift

Hjalmar Brenel och Karl Sjögren har mycket gemensamt. Båda var utmärkta lärare på Hvitfeldtska. Båda hade disputerat för doktorsgrad och sökt sig till livet som lektor vid ett gymnasium – eller läroverk som det hette – på Hvitfeldtska. Det var en meningsfull livsuppgift av stor betydelse för kommande generationer. Ingen av dem önskade sig till högre akademiska uppgifter.

CHRISTER HEDIN

HJALMAR BRENEL VAR lektor i kristendoms-kunskap och filosofi från 1947 till 1965, Karl Sjögren i fysik och matematik från 1940 till 1968. Båda föddes 1901 och växte upp på landsbygden. Hjalmar Brenels far var handlare i Alsjöholm strax utanför Kalmar, Karl Sjögrens verkmästare vid Skånska Cement i Lomma. Båda fick möjlighet att ta studenten och kunde gå vidare i livet med akademiska studier som ledde till disputation för doktorsgraden. De ägnade sedan huvuddelen av sitt arbetsliv åt lektorstjänster på Hvitfeldtska.

Från Kalmar till Uppsala

Kalmar län – och Kalmar stift som fanns i Hjalmar Brenels ungdom – hade goda förbindelser med Svealandskapen och Uppsala, så dit styrde den unge Hjalmar år 1921 kosan för att studera teologi. Föräldrarna hade dött när han var tretton år gammal. För Karl Sjögren var det självklart att förlägga studierna till Lund. Båda var lika förtjusta i sina studieorter. Städerna liknar varandra på många sätt Alla som studerat där älskar sin studentstad – oberoende av om det är Lund eller Uppsala – och tänker tillbaka på sina studieår med kärlek och nostalgi.

Hjalmar Brenel kom till Uppsala som ung student år 1921, tog sin grundexamen 1928 och var därefter verksam som både präst och lärare i Uppsala så att han kunde fortsätta studierna. Han engagerade sig i nationalslivet och blev kurator i Kalmar nation. Det kan ha bidragit till att han älskade att åka till Uppsala för att där och i Stockholm hälsa på gamla vänner. Det berättas att han under besöken med ett spjuveraktigt leende satte sig tillrätta och bad att få höra det senaste av ”akademiskt skvaller”.

Hjalmar Brenel fortsatte sina studier till teologie licentiatexamen, som blev klar 1937. Avhandlingen om etiken i Henrik Ibsens dramatik utvidgades till en doktorsavhandling. Det krävde kompletterande studier i filosofi som blev hans andra undervisningsämne. Efter provår vid läroverket i Uppsala blev Hjalmar Brenel lektor i Sundsvall innan han kom till Hvitfeldtska år 1947. När han dog i januari 1965 hade han ännu inte hunnit gå i pension.

Från Lomma till Lund

Karl Sjögren började sina studier i Lund efter studenten i Malmö år 1919 och när han gått i pension år 1968 flyttade han med fru Ingeborg tillbaka till Lund. Där kunde de träffa släktingar och gamla studiekamrater som stannat kvar eller flyttat tillbaka för att på ålderns höst återuppliva minnen från de glada studieåren. Den skånska naturen och närheten till kontinenten var också lockande. Akademiskt skvaller var han inte så intresserad av, men däremot musik. Karl Sjögren behöll livet igenom en behaglig skånsk dialekt som aldrig försvårade förståelsen av hans undervisning.

Karl Sjögren var en hängiven schackspelare och hans skicklighet ledde honom till allt högre mästerskapstävlingar. En framtid som professionell schackspelare var både tänkbar och attraktiv. Vad skulle han välja: schack eller fysikstudier? Han valde fysikstudierna till glädje för oss framtida elever. År 1934, efter

femton års slit med litteratur och laborationer var han klar med en doktorsavhandling i fysik. Matematiken hade han läst till sin grundexamen. Efter provår år 1934-35 och fem år som lektor i Kristinehamn kom han till Hvitfeldtska 1940 för att stanna där till sin pensionering.

Studierna efter grundexamen och fram till disputation tog omkring tio år. Licentiatexamen innefattade flera års litteraturstudier som tenderades under långvariga samtal med ämnets professor. Under tentamen kontrollerade att licentianden var väl inläst i ämnet så att avhandlingen kunde bygga på det senaste vid forskningsfronten. Avhandlingen skulle vara av samma storlek och kvalitet som nutida doktorsavhandlingar. Den brukade inte tryckas men skulle bevaras på universitetsbiblioteket för att alla skulle kunna granska dess kvalitet.

Karl Sjögren

Därefter vidtog arbetet med doktorsavhandlingen. En doktorsdisputation var en stor händelse, som lockade många besökare. Avhandlingen skulle granskas av tre opponenter. Två av dem hade ägnat månader åt

att nagelfara allt i detalj. Uppgiften som förste opponent var en väg till berömmelse, särskilt om den genomfördes framgångsrikt – vilket i praktiken kunde innebära att de slog ned på fel och brister. Ingen undermålig forskning passerade som underlag för en doktorstitel. Den garanterade omfattande kunskaper och gedigen forskarkompetens.

Vägen till lektorat

Vad skulle man då ha den till? Alternativ saknades inte. I företag eller statlig förvaltning fanns möjligheter. I medierna arbetade förr i tiden välutbildade akademiker. Universiteten var knappast lockande. Där fanns inte många tjänster före den stora utbildningsexplosionen på 1960-talet. I många ämnen var den enda tjänsten en professur. Docenter fick tidsbegränsade förordnanden. För dem som var doktorer i ett skolämne var det naturligt att söka sig till lektorat vid ett läroverk. Det gav en trygg anställning och meningsfulla arbetsuppgifter. För dem som inte bara var intresserade av ett ämne utan också av ungdom och undervisning var det naturligt att göra det till en livsuppgift.

Olika vägar och intressen hade fört Hjalmar Brenel och Karl Sjögren till lektorstjänster på Hvitfeldtska. De hade olika ämnen och var helt olika varandra som lärare. Det en stor tillgång under skoltiden att få uppleva en så stor variation i lektionsinnehåll och undervisningsätt. Hjalmar Brenel och Karl Sjögren var olika varandra men det som förenade dem var att de var utmärkta lärare och hade hamnat på rätt plats i livet.

Försynt framtoning

Hjalmar Brenel var lågmäld och försynt, men allt han sade vittnade om kunskap och respekt för andras åsikter. Han stod under lektionerna vanligen mellan två bänkar i den främre raden men höll sig aktiv genom att av och till höja sig på tåspetsarna, allt medan han höll läroboken framför sig och förhörde läxan eller gick igenom nästa. Han berättade levande och lä-

rorikt om det som skulle läsas i läxa till nästa lektion. Likt Sokrates ville han få alla i klassen att tänka. Knepiga frågor inspirerade oss att fundera och försöka finna egna svar på – ofta olösliga – problem.

Kursen i kristendomskunskap innehöll mycket kyrkohistoria men efter hand vidgades perspektivet till allmänna livsfrågor och världens religioner. Hjalmar Brenel hade inblick i ämnet genom sin avhandling om etiken i Ibsens dramatik. Eftersom den innehåller alla problem en människa kan möta, var Hjalmar Brenel väl förberedd och redo att diskutera. Under 1950-talet fanns det glödande ateister, ofta uppeldade av Ingemar Hedenius religionskritik och Per Ahlmarks protester mot morgonböner i skolan. Hjalmar Brenel kom aldrig i konflikt med någon men kunde spetsa till frågorna så att alla insåg att de inte var så lätta att besvara. Han vill få oss att tänka och ta ställning – men på grundval av fördjupade insikter.

Under 1950-talet höll audisuella hjälpmedel sitt intåg i skolan. Som kuriosas kan nämnas att Hjalmar Brenel var svåger med den ledande entusiasterna för AV i skolan, men när de träffades blev det nog mest "akademiskt skvaller", för Hjalmar Brenel satsade allt på det talade ordet och samtalets pedagogik. Han älskade att resa under loven och reste bland annat i Paulus fotspår runt Medelhavet; dock kan jag inte minnas att han ens tog fram en karta för att visa för oss hur Paulus färdades till Korint och Rom. Genom samtalen blev han väl bekant med alla, mindes hur väl de läst sina läxor och satte betyg utan en enda skrivning. Ingen var missnöjd; så väl kände han oss.

Logik och laborationer

Karl Sjögrens lektioner var lika givande men fullständigt annorlunda. När vi kom in till lektionen var katedern full av apparater som skulle användas för demonstrationer och experiment. Allt var stort och tydligt så att det framgick vad som skulle hända – och som

sedan också inträffade. Efter experimenten förklarades det fysikaliska förloppet genom översiktliga teckningar på tavlan. Kanske kunde man ana den forne schackspelaren bakom planeringen. Varje inslag var som ett drag på schackbrädet. Det ledde fram till nästa moment som i sin tur slutligen förde alla till målet: Eleverna förstod och förstod så väl att de också mindes vad de hade lärt sig och vad det innebar.

På laborationerna var det samma ordning. Allt var väl förberett och man kunde experimentera sig fram till kunskaper om värme, ström och ljusstrålar så att man förstod och insåg – åtminstone lite av – hur världen fungerar. I andra ämnen var man ibland tvungen att ta reda på vad man skulle komma fram till för att laborationerna skulle lyckas. Så var det inte i fysiken under Karl Sjögren. Instruktionerna var kristallklara, materialet väl förberett. Alla experiment var lärorika. I fysik fick man mest betyg efter skrivningarna. Uppgifterna byggde på det som hade förklarats på lektionerna; svaren rättades rättvist och lärorikt – ofta med en generös vilja att förstå hur man menat, även om inte alla ljusstrålar hade markerats korrekt på optikalen.

Min första kontakt med Karl Sjögren fick jag redan under en annan lärares lektion i realskolan. Hvitfeldtska läroverkets omgivning var rika på ekollon och stora mängder fyllde elevernas byxfickor för att få följa med in i fysiksalen, där de som avlossade projektiler förstörde all ordning. Magistern hämtade Karl Sjögren från rummet intill. Han behövde bara visa sig så blev det knäpptyst och ingen rörde sig. Lektor Sjögren ställde ett höganäskrus på katedern med orden "Plocka upp!". Genast kröp alla elever runt på golvet och dammsög det på ekollon så att golvet blev tomt och kruset fullt. Varifrån kom den auktoritet som Karl Sjögren utstrålade? Vad den berodde på kan vara svårt att säga men det var desto lättare att uppfatta den.

Lika och olika

Privat hade de båda lektorerna en del gemensamt. De bodde båda med sina familjer i Örgryte, Hjalmar Brenel i en lägenhet i Bö och Karl Sjögren i ett radhus i Skår. Hjalmar Brenel åkte spårvagn. Han gick lugnt och eftertänksamt med en tunn brun portfölj – det mesta i hans garderob var också brunt – från den röda vagnens hållplats vid Park Avenue via Geijersgatan upp till skolan. Karl Sjögren åkte cykel med hjälpmotor av märket Lohmann. Med gummitrissor satte motorn bakhjulet i rullning mot Hvitfeldtska. Väder och vind kunde sträva åt andra hållet men han drog ned hatten i panna och trotsade deras angrepp. Efter fyllda sextio tog han körkort och det gav möjlighet till givande bilturer i Lunds omgivning under pensionärstiden, fram till hans död 1985.

Somrarna tillbringades på olika sätt. Hjalmar Brenel läste och reste gärna söderut. Karl Sjögren hann också läsa en del under familjens sommarvistelse på Tjörn, inte långt från Valla kyrka där Margareta Hvitfeldt har sin grav i en krypta. Sol och bad kunde också ge avkoppling. Båda gladdes åt att ha några sommarmånader till fortbildning så att de kunde återvända till sina uppgifter i skolan med nya kunskaper och ny inspiration. De skrev inte mycket utan nöjde sig med att följa utvecklingen i sina ämnen så att deras undervisning kunde återspegla den senaste forskningen.

Hjalmar Brenel och Karl Sjögren trivdes med sina lektorstjänster. De drömde aldrig om en professur eller någon tjänst vid universitetet utan insåg att det är minst lika givande att få undervisa gymnasister som studenter. Då kan man göra unga människor nyfikna på sådant som de inte visste att de var intresserade av. Kunskaper från skolan kan skapa en bred och användbar bas för framtida inriktning på ett specialområde. De kan bidra till insikt om värdet av orientering på olika områden, ibland sådana som man inte själv insett betydelsen

av. Gymnasister kan också finna uppslag till livsuppgifter, som de inte tänkt på, genom inspirerande lärare.

Meningsfull livsuppgift

Därför är det förvånande att en av vårt lands främsta idéhistoriker i sina memoarer hävdar att lektorerna på Hvitfeldtska

”föreföll plågade av sina lektioner vilket hängde samman med att många av dem aspirerade på universitetstjänster och såg ner på oss gymnasister. En hängde över katedern och använde lektionerna till att propagera för dödsstraffets återinförande, en annan fördjupade sig smackande i Ludvig XIV:s älskarinnor (vars namn vi fick lära oss utantill), en tredje hittade aldrig fram till klassrummet utan irrade tankspritt omkring i korridorerna, funderande på tyska ortnamn, en fjärde, min klassföreståndare, fäste en skelande blick i takrisen och marscherade fram och tillbaka övande på samma mening, vilken skulle översättas till franska.” (Mitt namn är Ronny, s 81)

Var lektorerna så bittra och sinnesförvirrade att de hade passat bättre på Lillhagen än Hvitfeldtska? Kunde de verka som lärare för framtida studenter med så grava psykiska och personliga problem? Hur kunde de hamna i så viktiga ämbeten och få ett så stort förtroende?

För att bli lektor vid ett gymnasium krävdes doktorsdisputation eller den gamla licentiatexamen och en ämneskombination som passade i skolan. De måste ha pedagogisk utbildning och tidigare provår, då lärarkompetensen granskades. Det hände att lektorer blev professorer; det hände också att de sökte en professur eftersom det var en merit att bli förklarade behörig till en professur. Det innebar inte att de föraktade eller misskötte sina uppgifter vid gymnasiet.

Under två år på gymnasiet hade jag en lektor i tyska som klassföreståndare (kanske den som påstås ha irrat runt och tänkt på tyska ortsnamn). Han blev senare lärare vid universitetet. Vår lärare i kemi hade uppgifter

vid Chalmers samtidigt som han var lektor på Hvitfeldtska. Han blev professor i Lund. Båda var utmärkta och ambitiösa lärare. Tyska ortsnamn förekom bara när det var motiverat under lektionerna i tyska. Kemikursen var välstrukturerad för de grunder man skulle inhämta på gymnasiet. Lärarnas akademiska meriter var en tillgång i skolan och lärarna visste att de i skolan träffade många som var mer begåvade än studenterna de undervisade på universitet eller högskola.

Under senare delen av 1900-talet var det vanligt att de som doktorerade vid universitet hade blivit så ”hospitaliserade” av den akademiska miljön att de ville bli kvar på universitet och föraktade dem som undervisade på gymnasiet – trots att universitetet blivit alltmer gymnasiala. De som då disputerade hade inte alltid behörighet för gymnasiet eftersom de inte hade vare sig en användbar ämneskombination eller en pedagogisk utbildning. De ville stanna vid akademien, där det varken krävdes erfarenhet av undervisning eller förmåga att undervisa.

Under den tiden kan det ha funnits professorer som trots sin upphöjelse såg ned på gymnasister och lärare på gymnasiet. Men det var en annan tid. Det gör det inte motiverat att häna 1950-talets gymnasielektorer på Hvitfeldtska. Deras uppgift var både stimulerande och meningsfull. De behövde inte längta till universitetet eller förakta gymnasister. Minnet av Hjalmar Brenel och Karl Sjögren är levande bevis.

Christer Hedin, född 1939, student på Hvitfeldtska 1957. Religionshistoriker vid Stockholms universitet. Har varit lärare och radiojournalist, bland annat som chef för vetenskapsredaktionen vid Sveriges Radio. Disputerande 1988 i religionshistoria och är docent i livsåskådningsvetenskap.

I tidigare årsböcker har vi uppmärksammat författare och mediafolk sprungna ur vårt fina läroverk. Den litterära föreningen Pro Patria tycks ha varit hemvist för många av dessa; alltifrån Rune Andréasson (Bamses pappa) till Åke Falck, som vi inte tidigare uppmärksammat. Vi gör nu bättring under ledning av kamratföreningens ordförande Jan Håkansson. Vi bjuder dessutom på en novell av Åke Falck, som plåster på såren att vi försummat honom tidigare.

Har han gått på Hvitfeldtska!?

JAN HÅKANSSON

ATT VÅRT GAMLA läroverk producerat en mängd präster och akademiker av skilda slag vet väl de flesta, men hur det har varit med de litterära och mediala representanterna, kanske inte är så väl känt.

Låt oss göra några nedslag i 1900-talshistorien (dit vi alla hör) och se vad vi finner.

Att vi exempelvis på bokstaven H har skrivande bröder vid namn Hylinger, Hedlund och Hegerfors borde inte vara någon nyhet, men jag skulle vilja gå litet lägre bakåt i tiden – till 30-talet, strax före kriget och då hamnar vi först hos poeten, pornografen och profeten Bengt Anderberg, (student-37), Göteborgs egen enfant terrible under 40-talet, men som på äldre da'r satt på Bornholm och filosoferade över livet : (En förtrollad värld 1986 Bibelstudier VII sid 45 +Reflexer sid 115-116)

1944 lämnade en annan litterärt begåvad yngling Hvitfeldtska, den sedermera så berömda radiojournalisten, regissören, skådespelaren och tv-producenten Åke Falck (som dessutom hade en viss likhet med Orson Welles, både röstmäsigt och kroppsligt) ; när han berättade historier från sitt älskade Bohuslän, enkannerligen Fjällbacka, fängslades åhörarna lika mycket av hr Falcks idiom som upplösningen på historierna.

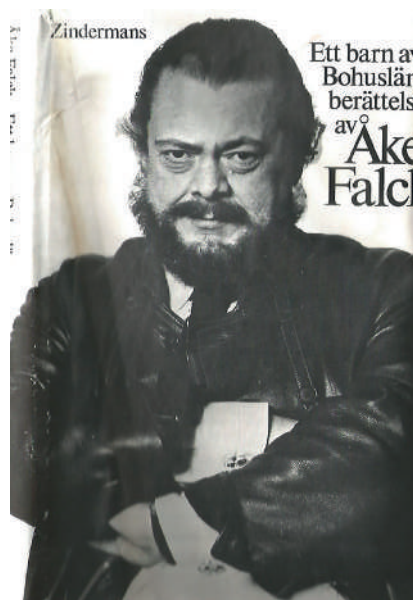
Läs (och hör för ert inre öra): Ett barn av Bohuslän 1977 sid 98-101

Om vi håller oss kvar i den mediala världen på 40-talet så finner vi en annan radio/tv-man, några år yngre än Åke Falck, nämligen Carl-Olof Lång, chef för både Radioteatern och TV1-teatern på 60-70-tal, en teaterman som ibland samarbetade med hr Falck.

Innan vi lämnar decenniet så hinner en viss Arne Weise ta studenten -49 och han behöver väl inte någon närmare presentation ?

Några år in på 50-talet tar en stilig ung man studenten i LIII3 (händelsevis gick alla i artikeln nämnda begåvade ynglingar på latinlinjen!) som kom att synas mycket i Tv-sammanhang, alltså Sten Priwin (student-53) som blev journalist och radioman, programledare och sedermera chef för SVT Göteborg .

Här får jag avsluta detta lilla axplock ur våra alumnlister – det finns så många fler intressanta namn att nämna och så mycket ”memorabilia” i skolans arkiv att det skulle kunna bli artiklar i många kommande årsböcker, in whatever form or shape!?

Att ha det lätt för sig

Om man bara hade det lätt för sig. Fast hur skulle man kunna begära det. Det är inte många man hör nuförtiden som har det just lätt för sig. På sistone har jag bara hört om en, som jag nu kan minnas.

Eftersom händelsen är så pass unik och lärorik, ska jag tillåta mig stjäla, vad säger jag, vidarebefordra den.

Vi skall bort från kusten och istället försöka föreställa oss det bohuslänska inlandet. Vi ska också inse att berättelsen i början handlar om två så beklämmande företeelser som olönsamhet och själavånda.

Vi ska tänka oss en odalman som heter Andreasson. Han är inte helt ung, men han har lytt varjehanda råd till dagens allmoge. Han har sålunda ett ganska drägligt liv, för kriterierna är utgångskriter som ska bli oxfileer på Åland vad tiden lider.

Nej, då är det egentligen mera bekymmer med hästen, en mähr som står inne både dag och natt. Ingen har bruk för henne. Körslor är det nästan inga nuförtiden, och är det några är det ju så gesvint med combin som står i gamla kärrelidret. Märren är egentligen bara något som tvingar upp Andreasson ur bolstervärmen okristligt tidigt varje morgon.

Andreasson är egentligen en sån där kör-i-vind-människa. Så att när kvinnan hans en förmiddag säger till honom:

- Skulle du inte ta och sälja mähra ...

. . . så svarar Andreasson omgående:

- Kör-i-vind. Har du sagt det så.

Men han inser att det inte kan ske nästgårds, för kusens höga ålder och - lindrigt sagt - nedsatta prestationsförmåga är känd i de närmaste socknarna.

Så han griper efter telefonen och börjar dona med nummerbyrån, och anhåller till sist hos en tidning i Skaraborgs län att den måtte införa en annons om att djuret är till salu i all sin förträfflighet.

Efter ett par dar ringer det på telefonen och en fryntlig västgöte anmäler sig som reflektant. Han börjar fråga om mährrens allmänna status, och Andreasson ljuger inte. Bara putsar lite i kanterna.

Hästskojeriet är ju numera en nästan utdöd konstart, men i vissa släkter sitter finterna kvar i blodet som en sista rest av en instinkt. De utför sina turer med den kärleksfulla traditionstroheten hos ett folkdanslag.

Till sist är de framme vid slutposition. 500 kronor blir priset, och fraktvägar

blir angivna och tåglägenhet enligt gällande tidtabell bekantgöres. Orter som Uddevalla och Mellerud ryker hemmavant kring i luften med samma självklarhet som när multinationella storföretagare säger Heathrow eller Orly.

Effekten av den träffade överenskommelsen blir att Andreasson måste upp tidigare i svinottan än vanligt, för märrens skull, morgonen därpå, för en sista körsla till järnvägen med henne.

Döm emellertid - som man säger - om hans fasa när han kommer in i spiltan på morgonkulan och finner märren liggande död där.

Det är nu det utlovade avsnittet om själavända kommer in i historien.

Här står Andreasson alltså, med en hittills snyggt skött affär på gång, och 500 i utsikt. Vilket ju är pengar, va? Och så ligger märren och är som ett jätteaber för den fortsatta utvecklingen.

Andreasson klör sig rätt många gånger eftertänksamt i kalufsen innan han muttrar för sig själv:

- Kör-i-vind!

Därpå tar han combin och börjar köra runt så att grusvägarna ryker och väcker folk i granngårdarna. Fortfarande ljuger han inte. Bara putsar lite i kanterna.

Och kan man tänka sig, han lyckas och får ihop nog lättleda byamän så att det också lyckas dem att få upp den döda märren på en flakvagn och spänna för tvåspann för den och piska upp farten så att det oerhört eleganta ekipaget verkar som hämtat i Vilda Västern.

I sista minuten och under stort flåsande blir märren lagd i godsvagn och frakten på så sätt expedierad att vidare omhändertas av mottagaren.

Efter ett par dar började ruelsen komma över honom och han hade det inte bra med sig själv. Det är ju så med moralen. Den kan synas avdomnad inom en människa men rätt som det är och när man minst önskar det kan den spritta till gnagande liv.

Man vet från litteraturen att de mest förhårdade plötsligt kan börja lyss till samvetets gökur och strax därefter ha en benägenhet att gå under i ånger och till exempel gripa till dryckenskap för att döva de vådliga självförebåelserna.

Det sista kunde nu icke ske med Andreasson, för närmaste system låg i Lysekil, och han blev liksom för orakad och apatisk för att orka ta sig dit.

Därför började han istället ty sig till de enligt hans förvirrade sinne alltför få nöjesprogrammen i radio och television. Han såg Bosse Larsson dansa gammeltjoa och han gottade sig åt Lasse Holmqvist och lyssnade till och med i radio till det som för den nöjeslystne är detsamma som träsprit för alkoholisten: Svensktoppen.

Han var vid branten och stod och balanserade av och an. På det här stadiet

i historien om Andreasson är han i det närmaste förlorad. Att han skickat en avdöd märr till en säkert hedervärd yrkesbroder i Skaraborgs län lämnar honom ingen ro vare sig dag eller natt. Visserligen har man ju hört ett och annat om skaraborgare, men den gamla känslan av att bondeståndet bör hMla samman i vargatider lämnar aldrig en odalman, hur de iin lottar om regeringsformen på Sergels torg.

Tycker ni att jag ger för mycket eftertryck åt skildringen av Andreassons eländes djup? Det är bara för att jag vill att ni riktigt ska kunna identifiera er med honom, så att ni säkert ska förstå varför han till sist grep till telefonen igen.

Man har läst nånstans att brottslingen alltid återvänder till platsen för brottet. Det var väl nåt av samma galenskap som fick Andreasson att ringa till mårrens köpare till sist en dag.

- Ja, goddag, sa han. Det var Andreasson. Det var jag som sålde märra.

- Ja, hejsan du, svarte skaraborgaren lika fryntligt som vid förra telefonkontakten. Hur kommer det sig att du ringer?

- Jo, jag tänkte bara jag skulle höra om ho kom fram i lika fin form som du hade föreställt dig, sa Andreasson och häpnade över att samtalet hittills haft en så överraskande trivsamt ton.

- Nja, det kan ja la kanske inte sega. Hon var snarast döer när jag skulle hämta'na ur godsvagnen.

- Vad i herrans namn säger du? Var ho dö?

- Ja, det säger jag faktiskt.

- Men herregud, då är vel du bra arg på mig. För missräk ningens skull, menar jag?

- Ä, det gör la inte så mycket. Det klara sig.

- Klara det sig? Hur då?

- Jo, jag gjorde så att jag förde hem'na obemärkt, om jag säger så. Och sen arrangerade jag ett lotteri på'na. Tie kronor lotten. Jag sålde 500 lotter.

- Jamen vänta nu. Blev de inte arga på dig när de upptäckte att ho var dö?

- Nej, bara han som vann'na. Han höll ju på och slå ihjäl mig, så honom feck jag ge tian tillbakers. Och så blev han logn.

Detta är vad jag menar när jag talar om en som har det lätt för sig. Detta är vad Darwin kallar The survival of the fittest. Oversatt till lotteriarrangörernas eget språk:

- De som är lite kluriga, de klarar sig nog.

Bengt Anderberg - En förtrollad värld

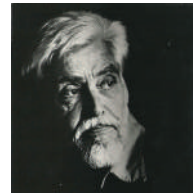
Vad forntidens fromma svenskar måste ha undrat när de läste följande ställe i Karl XII:s Bibel: ”Och sij iagh skal låta komma olycko öfwer Jerobeams huus och förgöra af Jerobeam ock then uppå wäggena pissar.” Det är Första Konungaboken 14:10, och det är förstås Herren som rasar. I detta fall genom profeten Ahia och i anledning av kung Jerobeams avgudadyrkan. Men varför skulle just pissande på väggen bestraffas så gruvligt? Ingen kommentar upplyste läsarna.

I grundtexten står ordagrant ”en som pissar på väggen”, och såväl den latinska översättningen från 400-talet som Luthers återger stället så. Att de lämnar det utan förklaring beror kanske på att de var lika konfunderade själva. Moderna översättare omskriver taktfullt det känsliga stället, i allmänhet med någon fras som „allt mankön”, ”varje moders son”, ”alla manliga medlemmar av slakten, stora och små” etc.

De vet alltså vad saken rör sig om. Och redan den store orientlisten Wilhelm Gesenius hade ju förklarat den. I hans av alla översättare kända Hebreisk-Kaldeisk Ordbok från 1827 kan man läsa: ”Uttrycket synes ha använts i nedsättande syfte för att beteckna ett gossebarn. De vuxna i Österlandet anse nämligen anständigheten kräva att man sitter ned vid förrättningen samt döljer sig med sin mantel.”

Pryderi är armod. De pryda bibeltolkarna har här berövat läsaren två bilder: bilden av en Gud som i sin vrede inte drar sig för att tala som vanligt folk, jämte den oförgätliga bilden av en liten gosse vid husriggen, en liten gosse som just har lärt sig att *hålla själ*, och som samme Gud tänker dräpa för att hans farfar har tillbett avgudar.

*”När iagh medh händren fattar, ach huat för hiertans frögd,
de himmels runda pattar som pösa up i högd:
då springer hiertat ij mit lijff, allerkierste tijdfördrijf!”*

En strof av sextonhundredatalspoeten *Erik Lindschöld*. Man kan bara instämma. Så väl jag kommer ihåg min lycka vid första tillfället, den var fullkomlig. Flaubert har berättat att han faktiskt svimmade första gången han såg en kvinnas bröst. Kanske hade det blivit så för en annan också, men inte fan fick man se dem, allt skedde i kvällens dunkel annars hade det nog aldrig fått ske. Men känslan -när man höll dem! Bägge två! En oerhörd paralyserad skälkning. Som i förlåten precis innan den rämnade, men nedifrån och upp, till öronen, där allt drunknade i ett inre sorl, darnmluckor hade fällt i hela kroppen, pulsen bultade i djup ström. Allt var samlat, stod still, förblev, i denna smekning. Stod. Still. Så var deras namn.

Styrelsens verksamhetsberättelse för 2017

Styrelse

Jan Håkansson, *ordförande*
Joar Svanvik, *vice ordförande, klubbmästare*
Carl Eric Blomqvist, *kassör*
Ulf G H Malmsten, *sekreterare*
Bo Eneroth, *redaktör för årsboken*
Hans Herlitz, *arkivarie*
Clas Jernström, *tf ansvarig medlemsregistret*
Moa Möller, *ansvarig hemsida*
Salman Varraich, *till förfogande*

Suppleanter Tim Gustafsson, *till förfogande*, Aiysha Varraich, *till förfogande*, Arne Ruth, *till förfogande*

Självskrivna ledamöter Mikael O Karlsson, *gymnasieenhetschef*, Peter Larsson, *rektor*, Alexander Wikhall, *elevkårens representant*

Revisorer Hans Torring, Klas Borssén och Arne B Johnson, *suppleant*

Valkommitté Folke Hjalmer, *sammankallande*, Flemming Sinclair och Jonatan Adolfsson

Medlemsantal Mot slutet av 2017 var antalet medlemmar 477, varav 17 ständiga och fem hedersledamöter. Därtill omkring 440 medlemmar i Facebook-gruppen *Gamla Hvitfeldtare*.

Medlemsavgift Efter förslag beslöt oförändrad avgift om 300 kr år 2017. För yngre (upp till 26 år) aktiv student 100, och gymnasist fram till ett år efter studentexamen (motsv) 50 kr.

Ekonomi Hänvisas till särskild redogörelse.

Årsboken Årsbok 2017 presenterades 7 december 2016 vid release-party med tjugotalet deltagare i skolsal. Stämningen var mycket god. Rektor öppnade ceremoniellt låda med första årsboken. Renoverade skolgården invigdes samma dag. Skolans nya flaggor hissades. Glad musik framfördes av Gilbert Holmström tenor-saxofon och Rolf Jademark gitarr. Redaktionen bestod av Bo Eneroth (redaktör), Claes Trefil (redigering och korrektur), Klas Borssén (logistik), Ulf Malmsten (Varia). Övriga medarbetare var, Bertil Steen, Jan Westin, Gilbert Holmström, Fleming Sinclair, Claes Lindqvist, Ulf Herrströmer.

Styrelsens möten Styrelsen har under 2017 haft sex protokollförda möten.

Föreningsmöten Två föreningsmöten hölls under 2017: **VÄRMÖTET** nödgades styrelsen inställa. Bamba renoverades. Det visade sig inte vara möjligt finna annan lokal i tid till rimligt pris. **ÅRSMÖTET** ägde rum tisdagen 9 maj 2017 med 124 medlemmar. Flera av dem studentjubilarer. Några framförde bejublad sång om skolan. **Göran Lundborg**, student 1961, kåserade över *Handen och hjärnan, tur och retur*, dvs samspelet mellan hand och hjärna, kreativitet, kultur, lärande, plasticitet och handtransplantationer, ur handkirurgens synpunkt. Göran Lagerholm, student 1957, framförde hälsning från systerföreningen Gamla Latinare, i Stockholm. **HÖSTMÖTET** ägde rum onsdagen 8 november 2017 med 60 medlemmar. **Joar Svanvik**, student 1962, kåserade om *Kirurgglåkarns berättelser*, dvs livet som transplantationskirurg och skeppsläkare.

Elevstipendium Två stipendier delades ut i Vasakyrkan vid läsårets avslutning, juni 2017, till **Bengt Gilbert**, MU2AB "Violast, sångare, elbasist. som med tongivande, varmt, uppriktigt och professionellt sätt, bidragit till att han själv och kamraterna i ensemblerna fått fram det bästa i musiken." **Matilda Hermansson**, E2CD "Alltid glad person, som spridit positiv stämning och ställt upp för programmet och skolan på diverse events så som öppna hus, fadderföretagsmässan m m"

Skrivarstipendium Delades ut i Vasakyrkan vid hösterminens avslutning, december 2017, till **Helmina Särduquist S3AB** för "Hennes skicklighet att gestalta känslor och idéer. Det varierade språket är träff- och stilsäkert, samtidigt som det rymmer flera nyanser. Hon har visat sin skicklighet i många olika slags texter och är förutom en flitig skribent på lektioner, också drivande i redaktionen för skoltidningen Hvitsturrnan.

Hvitfeldtska-dagen Ägde rum torsdagen 27 april 2016. Trevlig och glad samvaro rådde vid vår traditionella utställning, som lockade många intresserade besökare, bland dem femtiotalet elever.

Gåvor Styrelsen tackar varmt alla välvilliga givare av bidrag till elevstipendiefonden och tryckning av års-boken.

Övrigt Vi fortsätter arbeta med hemsida, medlemsregister och rekrytering av nya kamrater. Det är mycket angeläget få in fler e-post-adresser, så att kostnader för utskick till medlemmarna kan minskas.

Styrelsen för
Kamratföreningen Gamla Hvitfeldtare.

Jan Håkansson   Ulf G H Malmsten
Ordförande   Sekreterare

Kamratföreningen Gamla Hvitfeldtare

Rektorsgatan 2 · 411 33 Göteborg · Vxl. 031 - 367 06 00 · Tel. svar 031 - 367 06 35

Hemsida: www.gamlahvitfeldtare.se Skolans hemsida: www.goteborg.se/hvitfeldtska

Föreningens adress: gamlahvitfeldtare@gmail.com

STYRELSEN

Ordförande

Studierektor Jan Håkansson (student 1961)
Gyllenkrooksgatan 3, 412 82 GÖTEBORG
Tel. 031 - 724 50 51 Mob. 0705 - 74 01 23
janghakansson@hotmail.com

Vice ordförande / Klubbmästare

Professor Bo Joar Svanvik (student 1962)
Carlandersplatsen 1, 412 55 GÖTEBORG
Tel. 031 - 16 50 18 joar.svanvik@gu.se

Årsboksredaktör

Civilekonom Bo Eneroth (student 1964)
Stationsterrassen 16, 296 36 BÅSTAD
Tel. 0708-13 69 99 bo.eneroth@gmail.com

Kassör

Rektor Carl-Eric Blomqvist (student 1959)
Karsgårdsvägen 39, 439 31 ONSALA
Tel. 0300 - 602 20, Mob. 0708 - 78 35 49
carl_eric_bloomqvist@hotmail.com

Sekreterare / Biträdande klubbmästare

Dr Ulf G H Malmsten (student 1966)
Lövkvivägen 21, 436 55 HOVÅS
Tel. 031 - 28 37 54 Mob. 0708 - 63 32 38
ulf.malmsten@gmail.com

Arkivarie

Adj professor Hans Herlitz (student 1965)
Karlifeldtsgatan 6, 412 68 GÖTEBORG
Tel. 0760 - 09 35 47 hans.herlitz@medic.gu.se

Rektor

Peter Larsson (student 1988)
Hvitfeldtska Gymnasiet, 411 33 GÖTEBORG
Tel. 031-367 06 08 Mob. 0709-10 46 05
peter.larsson@educ.goteborg.se

Gymnasieskolenhetschef

Mikael O Karlsson (student 1976 i Lycksele)
Hvitfeldtska Gymnasiet, 411 33 GÖTEBORG
Tel. 031-367 07 01 Mob. 0706-17 14 18
mikael.o.karlsson@educ.goteborg.se

Ansvarig för medlemsregistret

Civ. ing. Clas Jernström (student 1964)
Gjutegården 117, 436 45 ASKIM
Tel. 031-28 87 23 Mob. 0705-59 81 58
clas.jernstroem@telia.com

Ansvarig hemsida

Bitr Jurist Moa Möller (student 2009)
Landalagängen 10, 411 30 GÖTEBORG
Tel. 0703 - 32 34 35
moa.viktoria.moller@gmail.com

Övriga ledamöter och suppleanter

Dr Marie Beckman Suurküla (student 1967)
Lilla Backalyckavägen 2, 434 93 VALLDA
Tel. 0736 - 25 44 46 marie.beckman@telia.com

Stud Salman Varraich (student 2009)
Mor Annas Väg 6, 43892 HÄRRYDA
Tel. 0301 - 305 16 Mob. 0737 - 76 01 50
salman.varraich@gmail.com

Pol Mag Tore Hamnegård (student 1964)
Saltavägen 1, 191 35 SOLLENTUNA
Tel. 0709-67 62 07 tore@hamnegard.se

Doktorand Aiysha Varraich (student 2003)
Mor Annas Väg 6, 438 92 HÄRRYDA
Tel. 0762-01 93 26 aiyshav@gmail.com

Stud Tim Gustafsson (student 2012)
Åkerrensgatan 11, 416 53 GÖTEBORG
Tel. 0733-10 97 71 tim.gson@gmail.com

Arne Ruth Dr. h.c. (student 1964)
Tomtebogatan 45A, 11338 STOCKHOLM
Tel. 0293 - 401 59 Mob. 0704 - 90 94 64
arne@ordalag.com

Stud Fannie Shulman
fanshu1205@skola.goteborg.se

REVISORERNA

Revisor

Civilingenjör Hans Torring (student 1959)
Doktor Lindhs Gata 4, 413 25 GÖTEBORG
Tel. 031-29 82 87 Mob. 0705-31 50 91,
Lantställe 0303-531 88, hanstopping@drlindh.se

Revisor

Konsult Klas Borssén (realexamen 1961)
Lunnefågelgången 17, 426 69 V. FRÖLUNDA
Tel. 031-29 03 25, klas.borssen@comhem.se

Revisorssuppleant

Arne B Johnson (student 1958)
Borraregatan 5, 412 79 GÖTEBORG
Tel. 031-82 71 63, arne.b.johnson@gmail.com

ÅRSBOKSREDAKTIONEN

Årsboksredaktör

Bo Eneroth (student 1964) *se styrelsen*

Redaktör, Varia

Dr Ulf G H Malmsten (student 1966) *se styrelsen*

Redaktör, Humor

Klas Borssén (realen 1961) *se revisorerna*

VALKOMMITTÉN

Sammanställande

Tekn lic Folke Hjalms (student 1959)
Nilssonsberg 26, 411 43 GÖTEBORG
Tel. 031-84 28 33, 031-772 41 35
Mob. 0705-91 56 02
folke.hjalms@cit.chalmers.se

Tandläkare Flemming Sinclair (student 1962)
Pärt-Antons gata 140, 426 79 V. FRÖLUNDA
Tel. 031-29 82 96
flemming_sinclair@hotmail.com

ORDFÖRANDE SEDAN FÖRENINGENS START

Elis Malmeström	1947	† 1977
Bengt J Lindberg	1952	† 1975
Urban Ohlander	1958	† 1992
Ebbe Hagard	1962	† 2008
Lars Himmelmann	1982	
Bengt Olof Bengtsson	1988	† 2012
Hans Josefson	1998	
Jan Håkansson	2015	

HEDERSLEDAMÖTER

Lars Himmelmann	1988
Göran Behre	1992
Märta Wiesel	2008
Christer Holmström	2011
Gilbert Holmström	2017

Tidigare avlidna hedersledamöter

Elis Malmeström	1952	† 1977
Sven Emanuel Ohlon	1953	† 1973
Bengt J Lindberg	1958	† 1975
Urban Ohlander	1962	† 1992
Gunnar Dellborg	1965	† 1990
Torsten Wassén	1967	† 1974
Erik Sundberg	1970	† 1981
Tage Wikström	1973	† 1987
Leif Possenius	1978	† 2006
Sven Colliander	1978	† 1979
Arne Börjesson	1980	† 1988
Ebbe Hagard	1982	† 2008
Folke Dahlberg	1988	† 1995
Folke Wiesel	1988	† 2018
Björn Hultgren	1990	† 1992
Sven Åhman	1992	† 1993
Kristian von Sydow	1995	† 2008
Arne Eklund	1997	† 1999
Bengt Olof Bengtsson	1998	† 2012
Bengt Åberg	1998	† 2009
Erik Ljungman	1998	† 2013
Gunnar Olsson	1999	† 2005

Protokoll vid årsmötet

3 maj 2018

Årsmötet hölls i Hvitfeldtska Gymnasiets Norra Aula, torsdagen 3 maj 2018.

§1 **Öppnande** Kamratföreningens ordförande *Jan Håkansson* välkomnade de 30-talet närvarande medlemmarna och förklarade årsmötet öppnat.

§2 **Protokolljustering** *Ulf Hanning* och *Tore Hamnegård* utsågs att jämte ordföranden justera dagens protokoll.

§3 **Val av mötets ordförande** *Jan Håkansson* utsågs att leda dagens förhandlingar.

§4 **Val av mötets sekreterare** Till mötets sekreterare valdes *Ulf G H Malmsten*.

§5 **Dagordningen** Den utdelade dagordningen fastställdes.

§6 **Årsmötets behöriga utlysande** Årsmötet befanns vara i laga ordning utlyst.

§7 **Styrelsens verksamhetsberättelse** Årsmötet beslöt att med gillande och godkännande lägga den till handlingarna.

§8 **Ekonomisk berättelse (bilaga)** Kassören, *Carl Eric Blomqvist*, föredrog ordföranden 2017 års ekonomiska berättelse, vilken med godkännande och gillande lades till handlingarna.

§9 **Revisionsberättelse och beslut om ansvarsfrihet för styrelsen (bilaga)** Föreningens revisor, *Hans Torring*, föredrog revisionsberättelsen. På revisorernas förslag beslöt årsmötet fastställa resultat- och balansräkningen samt bevilja styrelsen ansvarsfrihet för år 2017.

§10 **Fastställande av budget inkl årsavgift, f n 300 kr.** Kassören, *Carl Eric Blomqvist*, föredrog förslag till 2018 års budget, vilken fastställdes. Årsmötet beslöt på förslag av styrelsen fastställa årsavgiften om 300 kronor. Yngre aktiv student (< 26 år) betalar 100, och gymnasist fram till ett år efter studentexamen (motsvarande) 50 kronor.

§11 **Val av föreningens ordförande** Valkommitténs ledamot *Fleming Sinclair* föreslog omval av *Jan Håkansson* till föreningens ordförande. Årsmötet beslöt enligt förslaget.

§12 **Val av styrelsens ledamöter och suppleanter.** Valkommitténs ledamot *Fleming Sinclair* föredrog att Valkommittén, till ordinarie ledamöter, föreslog omval av: *Carl Eric Blomqvist*, *Bo Eneroth*, *Hans Herlitz*, *Joar Svanvik*, *Clas Jernström*, *Ulf Malmsten*, *Salman Varraich* NYVAL

AV: *Tore Hamnegård* (tidigare suppleant), *Marie Beckman Suurküla* TILL SUPPLEANTER, OMVAL AV: *Aiysha Varraich*, *Tim Gustafsson*, *Arne Ruth* OCH TILL SUPPLEANT, NYVAL AV: *Moa Möller* (tidigare ordinarie) Årsmötet beslöt välja dessa till Kamratföreningen Gamla Hvitfeldtares styrelse. Enligt Föreningens stadgar är följande självskrivna ledamöter *Mikael O Karlsson rektor* och *gymnasie- enhetschef*, *Peter Larsson rektor*, *Fannie Shulman representant för Hvitfeldtskas Elevkår*. Föreningens ordförande *Jan Håkansson* framförde varmt tack till *Tomas Albrektsson* och *Jonatan Adolfsson* för deras engagemang i styrelsen respektive Valkommittén. De nyvalda välkomnades.

§13 **Revisorer** Enligt Valkommitténs förslag beslöt Årsmötet välja om *Hans Torring* och *Klas Borsén* till revisorer samt *Arne B Johnson* som revisors suppleant.

§14 **Val av valkommitté** På Styrelsens förslag beslöt Årsmötet välja om *Folke Hjalmers* (sammankallande) och *Flemming Sinclair* till leda-möter av Valkommittén. Årsmötet godkände att styrelsen senare finner ytterligare person att adjungeras till Valkommittén.

§15 **Hedersledamot** *Bo Eneroth* redogjorde för **Projekt Fenix**. Detta är ett tänkt treårigt projekt för ökad kulturell gemenskap, inte-gration och hållbara traditioner inom ramen för skolans och kamratföreningens ambition att förmedla referens-system till eleverna, att förstå hur saker och ting hänger ihop substantiellt, historiskt och socialt. Ekonomiskt hållbara förutsättningar för kamratföreningens fortsatta verksamhet kan skapas, främst med målgruppen elever, särskilt nyanlända vilka idag utgör cirka en tredjedel. Stödet anpassas till planerade aktiviteter under medverkan av elever och skola samt frivilliga insatser från kamratföreningen. Medel till Projekt Fenix kommer att sökas ur Allmänna Arvsfonden.

§16 **Övrigt** Ordföranden erinrade om att: Hvitfeldtska Gymnasiets förutvarande rektor och Kamratföreningens Hedersledamot *Folke Wiesel* nyligen avlidit i en ålder av 94 år. Valkommitténs sammankallande, *Folke Hjalmers*, är konvalescent efter fallolycka. Årsmötet hälsade varmt till honom. Värmötets 2018 kåsör, *Göran Wendin*, hållit uppskattad föreläsning för elever och lärare om kvantdatorn. Årsmötet uppdrog åt Styrelsen att diskutera om de, vilka skänkt större mängder pengar till elevstipendier, skall få sitt namn angivet; i likhet med exempelvis von Sydows Fond, Johanssons Fond.

§17 **Mötet avslutas** Då intet mer förekom, avslutade Ordföranden *Jan Håkansson* årsmötet 2018 samt uttalade sina önskingar om välgång och god sommar till alla.

Vid protokollet *Ulf G H Malmsten*, sekreterare

Justeras *Jan Håkansson*, ordförande, *Tore Hamnegård*, justeringsman, *Ulf Hanning*, justeringsman

En dröm går i kras...

ROLF JARDEMARK

JAG HAR ALLTID närt drömmen om att bli musikkritikrecensent. Ända sedan späda ålder har jag beundrat dessa ordsmeder som med iskall logik risar och rosar konserter och fonogram. Tänk att få komma in gratis på konserter och stå längst fram, kanske t.o.m. intervjuar en känd musiker... för att inte tala om att kunna botanisera bland alla skivor som skickas in till tidningen jag drömde att jobba på.

Redan på mellanstadiet försökte jag skriva enkla recensioner. Först var det fredagarnas "roliga timmen" som skulle dissekteras. Klasskamraterna var måttligt roade av att läsa mina alster och på måndag blev jag som straff vald sist på gymnastiklektionen. När även vår annars så väna klassföreståndare tyckte att jag skulle sluta skriva för att det spred osämja och dessutom var dåligt skrivet ("du kan ju inte ens stava till jass") så slutade jag publicera mina recensioner på klassens anslagstavla.

På högstadiet kunde jag dock inte hålla mig utan började skriva i skolans tidning under pseudonymen Roffe Riff. Efter några månader kom några niondeklassare fram och skrek; "det är väl för fan inget fel på Springsteen"! Efter det åkte jag på ett rejält kok stryk och det blev inget mer skrivande i skolans tidning efter detta.

Under gymnasiet tänkte jag att nu är tiden inne – jag skickade in en recension på Sex Pistols första platta till stadens största tidning och väntade med spänning på svar. Redan med vändande post kom det: "Du är totalt talanglös som recensent; dåligt språk, ingen tajming och vad menar du med att dom inte kan spela?

Nu var det kris! Jag insåg att detta var spiken i kistan för en framtida karriär som skribent. Vad att göra? Mitt enda tänkbara alternativ var att studera till musiker! Då skulle jag ju hamna nära mina idoler (recensenterna).

Ansökningarna till Musikhögskolan var inga problem, det räckte i princip med att ha med sig en stämd gitarr så blev jag antagen. Redan första dagen frågade vår lärare hur många som var misslyckade musikkritikrecensenter. Över hälften räckte upp handen. Ni ska inte vara ledsna så hon, som musiker har man faktiskt chansen att ibland få träffa en riktig recensent.

Efter en kort och innehållslös utbildning

Rolf Jardebrand - gitarr, Gilbert Holmström - saxofon.
Foto Annika Clarholm

var jag så ute på arbetsmarknaden. Jag fick genast massor med jobb i olika orkestrar, nu var det faktiskt en fördel om jag inte hade stämt gitarren och eftersom många som jag var misslyckade recensenter så lät det väl därefter. När man jobbar i större orkestrar så ser man ofta hur musikerna sitter

och skriver recensioner när det är paus i deras stämman. Jag förstär.

Livet går vidare, det blir inte alltid som man tänkt. I alla år har dock drömmen levt kvar, tänk att någon gång i livet bli publicerad i Down Beat, Guitar Player eller Göteborgs-Posten.

Detta är skrivet med glimten i ögat. Alla namn och platser är påhittade.

Rolf Jardebrand började studera på Hvitfeldtskas Musiklinje 1977 när den fortfarande var tvåårig. Examen på Musikhögskolan i Göteborg 1985. Arbetat som frilansmusiker sedan dess och spelar bl.a. ihop med Gilbert Holmström. Texten är ironiskt skriven och bygger på den gamla tanken om att många musikkritikrecensenter är misslyckade musiker.

Johanneberg

– en betraktelse

The only reason for time is so that everything doesn't happen at once" skrev Einstein, som höll sin Nobelföreläsning på Liseberg den 11 juli 1923.

GILBERT HOLMSTRÖM

JAG UPPLEVER ATT Johannebergs födelse som stadsdel kan dateras till just Göteborgsutställningen 1923 med Albert Einstein som fadder.

Kom att bli en unik skapelse med sin blandning av storslagna villakomplex vid Näckrosdammen, gedigna tegelbyggnader utefter Viktor Rydbergsgatan blandade med luftiga, gräddvita funkishus högre upp. På toppen av berget det ståtliga Vattentornet, härskare över skogen som i min barndom på 1940-talet fortfarande var en otämjd vildmark där indianböcker och Tarzanfilmer omsattes i spännande lekar.

Jämte Vattentornet är Johannebergskyrkan ett välkänt landmärke med sitt 62 m höga torn. Kyrkan uppfördes 1940 och är fortfarande idag (2018) den sjunde högsta byggnaden i Göteborg.

Normalt brukar man som kompositör skapa melodier till olika texter men i förekommande fall har texten Johanneberg vaskats fram ur ett litet längre stycke som jag skrev under en period på 1980-talet.

Kompositionen saknade titel och det dröjde ända till 2000-talet innan jag förstod att den skulle heta Johanneberg.

Musik är för mig känsla som kommer ur det undermedvetna och omsätts i toner.

Nu har jag efter bästa förmåga gått den omvända vägen och försökt tolka dessa toner i ord.

Detta är så mycket svårare då jag nog valde musiken för att slippa uttrycka tankar och känslor i klartext.

Mitt mål är nu att dokumentera och spela in Johanneberg samt ytterligare några egna sånger för ev. utgivning på Cd.

*Johanneberg
Skogen full av mystik
Bruna Örnen
svävar högt över Bergen
Trollspisen fångar min blick
dunklet - lockar*

*Johanneberg
Näckrosdammen förtrollar
Albert Einstein
med sin fiol, fick Nobelpris
Ingen förstod vad han sa
rumtid - rymtid*

*Lyckans Väg var hans adress
när han talade i Göteborg
Magnolian - doftar så skönt
i den ljumma julikvällen
Götaplatsen - kulturens hjärta
vaknar till liv - börjar sakta slå
Ännu fisken sprutar i Poseidons hand
där han spanar
nedför Avenyn, mot Operan och Lilla Bommen
I natten
älskande par
stannar till
drömmer sig bort
vid fontänen
Vattnet ständigt porlar och viskar
dropparna glittrar
sedan nittonhundraötotre*

Jazzen fortsätter: Skoltidningen Lyran rapporterar om jazzen i Köpenhamn.

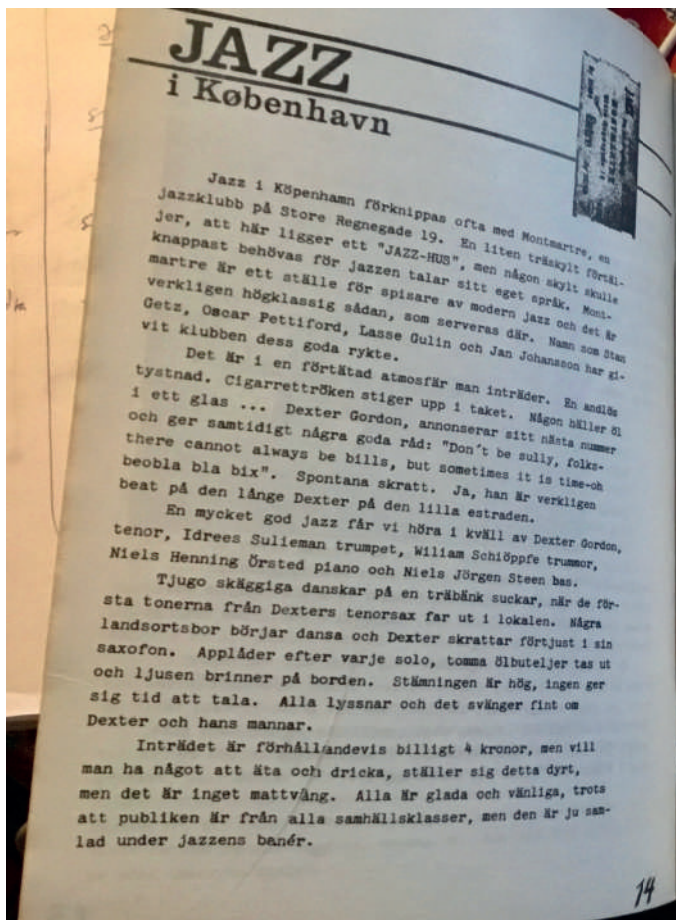
Det är vårvinter 1963 och de tre herrarna Eneroth, Ericsson och Tesch-Hallström har bestämt sig för att dra igång skoltidningen Lyran. Redaktionen brainstormar och kommer fram till att ett jazzreportage är helt nödvändigt för premiärnumret, som är tänkt att utkomma lite senare under våren. Redaktör Eneroth "offrar sig" och är villig att ta sig till Köpenhamn och Jazzhus Montmartre under sportlovet. Han tar med sig sin Stina och får låna sin mammas DKW Junior. De far till Köpenhamn, tar in på missionshotellet Codan i Nyhavn och beger sig några hundra meter längs Gothersgade bort till Store Regnegade och Jazzhus Montmartre.

Här följer rapporten från signatören, dvs Bo Ernst Eneroth:

Jazz i Köpenhamn

Jazz i Köpenhamn förknippas ofta med Montmartre, en jazzklubb på Store Regnegade 19. En liten träskylt förtäljer, att här ligger ett "JAZZ-HUS", men någon skylt skulle knappast behövas, för jazzen talar sitt eget språk. Montmartre är ett ställe för spisare av modern jazz, och det är verkligen högklassig sådan, som serveras där. Namn som Stan Getz, Oscar Pettiford, Lasse Gullin och Jan Johansson har givit klubben dess goda rykte.

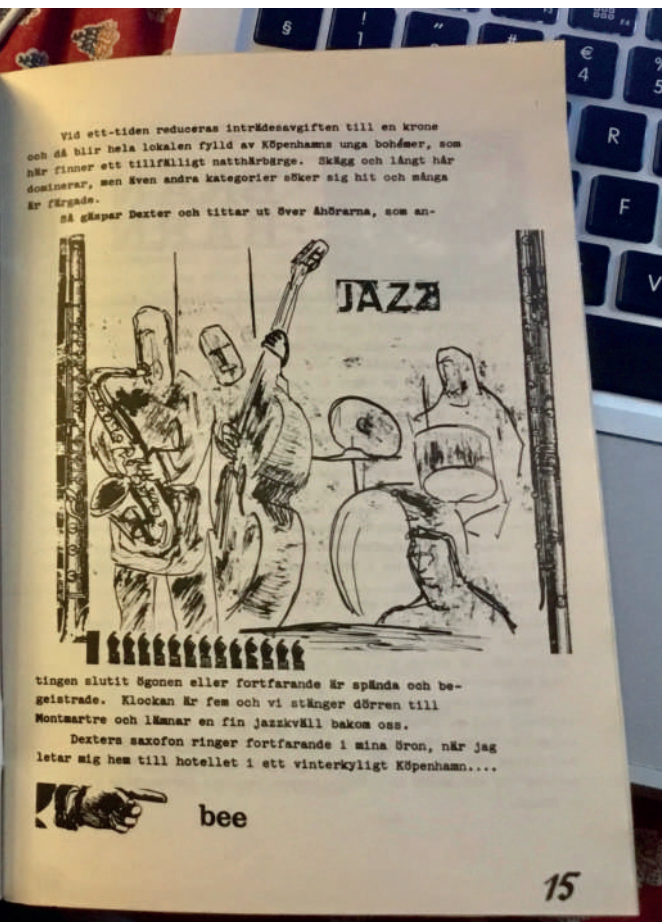
Det är i en förtätad atmosfär man framträder. En andlös tystnad. Cigarrettröken stiger upp i taket. Någon håller öl i sitt glas ... Dexter Gordon annonserar sitt nästa nummer och ger samtidigt några goda råd: Don't

Färden till jazzens Mekka företogs i en DKW F12, även kallad DKW Junior. De fyra ringarna i fronten antyder att märket senare skulle döpas om till Audi.

Morsans bil, dvs en DKW Junior

Den s k Urlyran, dvs nummer 1, årgång 1 av skoltidningen Lyran. Vad redaktionen inte visste då, var att namnet Lyran använts på en skoltidning många decennier tidigare – något som Jan Westin berättat om i en tidigare årgång av Årsboken

Framsidan av skoltidningen Lyran årgång 1, nummer 1, våren 1963.

be silly folks, but sometimes it is time – oh beobla bla biz”. Spontana skratt. Ja, han är verkligen beat, den länge Dexter på den lilla estraden.

En mycket god jazz får vi höra i kväll av Dexter Gordon tenor, Idrees Sulieman trumpet, William Schiöppfe trummor, Niels Henning Ørsted Pedersen bas och Nils Jørgen Steen piano.

Tjugo skäggiga danskar på en träbänk suckar, när det första tonerna från Dexters tenorsax far ut i lokalen. Några landsortsbor börjar dansa och Dexter skrattar förjust i sin saxofon. Applåder efter varje solo. Tomma ölbuteljer tas ut och ljusen brinner på bordet. Stämningen är hög, ingen ger sig tid att tala. Alla lyssnar och det svänger fint om Dexter och hans mannar.

Inträdet är förhållandevis billigt, 4 kronor, men vill man ha något att äta och dricka, ställer sig detta dyrt, men det är inget mattvång. Alla är glada och vänliga, trots att publiken är från alla samhällsklasser, men den är ju samlad under jazzens banér.

Vid ett-tiden reduceras inträdesavgiften till en krona, och då blir hela lokalen fylld av Köpenhamns unga bohemer, som här finner ett tillfälligt natthärbärge. Skägg och långt hår dominerar, men även andra kategorier söker sig hit, och många är färgade.

Så gäspar Dexter och tittar ut över åhörarna, som antingen slutit ögonen eller fortfarande är spända och begeistrade. Klockan är fem och vi stänger dörren till Montmartre och lämnar en fin jazzkväll bakom oss.

Dexters saxofon ringer fortfarande i mina öron, när jag letar mig hem till hotellet i ett vinterkyligt Köpenhamn...

/bee

”Ur min lyriska produktion”

Några brottstycken ur ett litteraturhistoriskt tämligen försummat författarskap.

JAN WESTIN

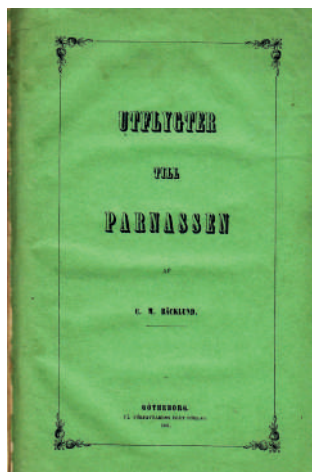
DET SKALL MED en gång sägas: det här är inte en berättelse med direkt anknytning till skolåren på Hvitfeldtska. Visserligen skrev jag verser/dikter/lyrik även under gymnasieåren, men de texterna präglades av ett så svårartat vemod och så omogna tankar om Den oåtkomliga kvinnans drömda företräden att de idag är omöjliga att presentera. Det som senare kom ur min penna, framför allt på 1960/70-talen, kan möjligen försvara sin plats i årsboken i egenskap av en aktivitet, som förutsatte – och kanske hade viss framgång genom att alludera på – den ”bildning” och de kunskapsmässiga referensramar, som vi alla bar med oss från skolan på den tiden. Så dagens ämne är tillfällighetsvers, med tyngdpunkt på utvecklingen från spexskrivande, via skämdikter i största allmänhet till parodiska excesser i högstämmd hjältediktpanegyrik, men också så småningom till något mer seriös stämningslyrik.

En särskild förtjusning för denna typ av litterär utgjutelse fanns i borgerliga kretsar under senare hälften av 1800-talet och kring förra sekelskiftet, inte minst inom det då som värst grasserande ordenslivet. Inte nog med att man skrev – man skämdes inte heller för att ge ut alstren av trycket.

Ofta betonar författaren i sitt förord att han är fullt medveten om ”versernas” bristande litterära halt, men att han efter betydande tvekan ändå velat tillmötesgå vännernas önskan att se dem i tryck. Någon dristar sig till och med att tala om ”den otåligt väntande allmänhetens” krav på att få se alstren publicerade. Så – kunde dom så kan väl jag!

Egna drivkrafter

I kölvattnet av dessa parnassens dilettanter lyfter jag nu på locket och delar med mig av några egna infall i versifierad form. De flesta har idag flera decennier på nacken, men i någon mån har produktionen fortsatt även på senare tid. Rötterna till diktskrivandet kan i viss utsträckning tillskrivas stora doser av ofullständigt diggerad beläsenhet på den svenska klassiska litteraturen: Kellgren, Tegnér, Rydberg, Snoilsky, Karlfeldt, Lagerkvist, Hjalmar Gullberg – alla ”klassiker” på vår tid, men idag namn som dagens gymnasister är tämligen främmande för, kombinerade med flitigt spex- och revytextförfattande under studieåren.

Så kan det se ut när tvånget att utge sina dikter blir övermäktigt. Den i Göteborg på sin tid kände överliggaen C.M. Bäcklunds "Utflykter till parnassen" från 1851.

Under intryck av de samhällsomstörtande krafter, som var verksamma åren kring 1968, blev det naturligt att låta ”diktandet” få karaktär av narrspegel, att låta reminiscenser av den högstämmda storsvenska dikten blandas med trivialiteter, att dra högtidligheten ner i vardagsdammet. Det blev en blandning av parodier, pastischer, parafrafer och medvetna pekoral. I de mest högtidliga sammanhang (jubileer, ordensbaler, högtidsdagar) väckte det visst jubel att höra någon, symboliskt klädd i hovnarrens kåpa, trivialisera de mest uppblåsta nationalromantiska hyllningarna.

Det skall heller inte glömmas bort att 1960-talet var ”den sjuka humorns” årtionde. Ingenting var heligt, allt kunde och skulle skämmas med. Namn som Jules Feiffer, Tom Lehrer och Lenny Bruce och deras skivor, texter och teckningar var ständigt aktuella i de kretsar där jag rörde mig. MAD Magazine började utges redan på 1950-talet, svenska MAD hade startats 1960. Vi som skrev begav oss väl aldrig riktigt ut i blasfemiens yttersta marker, men nog var vi där och tassade. Här några rader ur det aldrig framförda *Ett litet julspel* (1964). Prologen framförs av En liten smörblomma (!) och leder in berättelsen på timmermannen Josefs perspektiv. Här några rader

*Det var en gång nånstans i Främre Orienten
det hände nåt som sedan aldrig hänt igen.
Eldar och stjärnor och klot
hade synt på himlapällen.
Herren hade fiskat med grymman not
hela den långa asiatiska kvällen.*

*Men var fanns Maria, hans sammanboende
kvinna?
Ingenstans stod denna att finna.
Men ensam i stallet bland halm och strå
satt Tomten i luvan, så liten och grå.
Och bredvid satt Maria och höll sig för
magen
ty väntandet gick mot den yttersta dagen:
långt därinne i grossessen
närmade sig skapelseprocessen.*

Några smakprov

Det äldsta stycke jag har hittat i mina gömmor, *Barnet, duvägget och molan*, en liten tram-sig vers, tillkom under en journatt på förlossningen under kursen i gynekologi/obstetrik, sannolikt ett grupparbete. Många av oss upplevde det både fysiskt och psykiskt krävande att – visserligen under stränga barnmorskors förlä – så nära konfronteras med födandets alla

för oss obekväma moment. Medan vi hämtade andan skrev vi förfärliga texter, dymedelst hållande den påträngande verkligheten ifrån oss

BARNET, DUVÄGGET OCH MOLAN

*Något röd och skrynklig
för Du ur Din moders liv.
Verkar ganska ynklig,
tyst och lite depressiv.*

*Mitt på barnets bukvägg
slingrar sig en navlesnor.
Märkligt: som ett duvägg
i vagina syns hans bror.*

*Sist en mola även
uti buken haft sitt hem.
Klart att Du är däven,
dela skafferi med dem.*

*Så till sensmoralen:
har man blivit fler än tre,
födelsekanalen
föga svängrum har att ge.*

FOTNOT

Möjligen kan några förklaringar vara på sin plats:

1. navlesnor heter på svenska navelsträng, men läroboken i obstetrik var – till många bestörtning – skriven på danska;
2. mycken skämtan ägnades åt obstetrikers och gynekologers ovana att beskriva vävnadssvulsters palpatoriska storlek, inte i cm-mått utan som volymer av typ hirsorn, valnöt, duvägg, hönsägg, gåsågg, apelsin, barnhuvud etc. Spexkollegan Sture Lorentzson skrev till och med en uppsats i ämnet, där han kunde visa att metoden var meningslös, det fanns ingen som helst gemensam uppfattning varken om hur stort ett duvägg eller något av de andra måtten var;
3. en mola fick vi lära oss var en missbildning – druvbörd – som i något sällsynt fall kunde uppkomma under graviditeten och simulera ett foster. Hemskt tyckte vi förstås att det var.

Starkt influerad av sjukhusmiljön är också nedanstående julvisa. Geriatriken var ännu inte ”uppfunnen”, långvårdsfallen blockerade då som nu akutsjukvårdens sängar, och de nyintroducerade sk långvårdstaken (mängden tillåtna överbeläggningar) var mest en papperskonstruktion:

TOMTEN eller ETT LÅNGVÅRDSFALL

*Ensam i julnattens timmar
Du ligger där tyst i Din gråa luva,
tittar förskrämd över lakanets bård.
Runt Dig i rummet skuggorna ruva.
EKG-remsan gnistrar och glimmar.
Midvinternattens köld är hård.*

*Det som börja som oskyldig snuva
fjättrar nu Tomten på rygg i sin säng,
med vändschema, pip, termometer
och droppflaskans slingrande navelsträng.
Natten går tungt från gård och stuva.
Tomten, som förr var en hurtiger dräng
sliter och drar i sin nya kateter.*

*Skumögd och lombörd och lite dement
Du skrattar och ler som om ingenting hänt.
Men vem ska nu ordna med klappar i år?
Vem ska nu havren binda?*

*Högt över alla de långvårdstaken
blinkar en fjärran stjärna.
Trots Rohypnolet är Tomten vaken,
tankarna flyger i gubbens hjärna.
Bäst kanske ändå att dörrn står på glänt
om tomten trots sängens grindar
en tur ner till stallet går.*

*Ja tänk, jag ville Du vore en stalleddräng,
en nyutsprungnen ros, en sockertopp.
Då spände Du säkert Din vita säng
som släde bak renar i snabb galopp.
Hemåt i natten, klar som kristall
åker ett långvårdsfall.*

*Författaren i praktdräkt under framförande
av något oförlömligt epos.*

Spextexter

Medicinstudenterna i Göteborg hade 1956, långt om länge, fått igång en egen spexproduktion, åtta långa år efter Chalmers (men å andra sidan hade ju Medicinska högskolan bara funnits sedan 1949 och Universitetet sedan 1954). Jag tillhörde en gäng, som var aktiv mellan c:a 1959 och 1967, det blev *Maria Stuart*, *Columbus*, *Rikard Lejonhjärta*, *Viktoria* och – som kronan på verket – *Wienkongressen 1815*. Många texter skrevs, skrevs om och modifierades av flera skribenter, men några av dem tror jag mig veta att jag var huvudsaklig upphovsman till. Så här kunde det låta i *Rikard Lejonhjärta*, när en av de kvinnliga huvudpersonerna, drottning Berengaria vid det spanska hovet, presenterar sig. Melodin var Paul Linckes *Fröken Chic*, i sin svenska version ursprungligen sjungen av Sickan Carlsson i Hasse Ekmans film med samma namn 1959:

BERENGARIAS ARIA

(Berengarian)

*Som liten tös jag saknade behag,
Navarras amazon.
Jag var inte säker under armarna en enda dag
för hudtranspiration.
En hårväxt av generande natur
jag rakade i smyg
och en alltför välutvecklad glutealmuskulatur
mig gjorde ganska blyg.*

*Ensam fick jag alltid gå,
oskuld ännu vid 22.
Men då en läkare gav mig idén
om bättre munhygien!
Ingen däven andedräkt
gör nu längre folk förskräckt.
Jag har ej mer nåt skönhetshandicap
men en perfekt make-up.*

*För nu har min fasad fått ny dekor,
jag doftar av Chanel.
Jag är lika fräsch i bussen sen jag rullat på
min Mum
som hemma i min dusch.
Och Sunsilke har strött stjärnor i mitt hår,
min hy är vit som mjäll.
Mina tänder glänsar utav Pepsodent med
Irium,
mitt öga svart av tusch.*

Lite senare i samma spex, förekommer en duett mellan Rikard Lejonhjärta (för tillfället snöpligt tillfångatagen och bortkommen) och hans trogne tjänare Blondel. Inledningsvis är det Blondel som letar efter sin herre. Melodin är *En ballad om franske kungens spelmän* komponerad av dåvarande underhållningschefen på Radiotjänst, Per Martin Hamberg; texten ursprungligen av Frans G. Bengtsson.

SLOTTSDUETTEN

*Snart jag letat överallt, i natt och dag,
rest inkognito, ibland förklädd till dvärg,
genom Böhmens lundar, Hermanstadt och
Prag
och från Norderås till skiljet ner vid Berg.
Genom ålning medelst hasning
- usch vad vått -
har jag smugit i moras kring
alla slott,
nalkats varje tornbalkong
för att sjunga min chanson,
men från Rikard ingenstans nåt svar jag fått.*

Det stora kraftprovet i min spexgeneration var *Wienkongressen 1815*, det första medicinar-spex, som genomgående skrivits på rimmad vers. Bland det som fastnat på folkets läpp och som ständigt får bisseras vid återuppföranden är duetten mellan den franske diplomaten och "fredshetsaren" Talleyrand och den ena av spexets två "femmes fatales", Hanna Glavari (den andra var Markis de Sades dotter Ester de Sade – fråga mig inte hur dom kom in i handlingen). Melodin är Ernesto de Curtis "neapolitanska gondolsång", på italienska även kallad *Torna a Sorriento*, i senare tid ett av Pavarottis stora glansnummer. Av spexensemblen döptes den förstås omedelbart om till *Brasiliansk kon-domsång*.

SLEMDUETT

Talleyrand

*Frestelsen från denna kvinna
blir för stor, min kropp tycks brinna.
Bli min åldringsvårdarinna!
Bli min kärleksadressat!*

Hanna Glavari

*Glöm din trötthet och angina,
gör som blommorna och bina.
Du ska älska hett din nästa,
det för Dig nog är det bästa!*

Båda

*Du är semlan, jag är grädden,
fyll vårt kärlekskrus till brädden,
vispa om i äkta bädden,
låt oss knyta hymens band.*

*Ta min högra/vänstra hand,
min kropp är beck och kåda.
Lindra min klåda,
min kärleksbrand!*

Talleyrand

*Du är koppen, jag är grepen,
Du kan konsten, Du kan knepen
få en karl i clinch mot repen,
tvinga honom ner på knä.*

Hanna Glavari

*Du gjort våld emot naturen,
endast pannan var högt buren.
Det är lätt att bliva hulpen,
knäpp upp knapparna i julpen!*

Båda

Du är semlan, jag är grädden etc

Efter spex och några revyer blev det mer ordning på spexaktörer och spexskribenter, sjukvården tog sitt och många av oss disputerade = forskningen tog sitt och lite till. Men fortfarande behövdes texter till banketter och jubileer och så småningom blev det dags att harangera disputerade kamrater. Vid en sådan händelse tillkom nedanstående opus, betitlat Forskarn:

FORSKARN

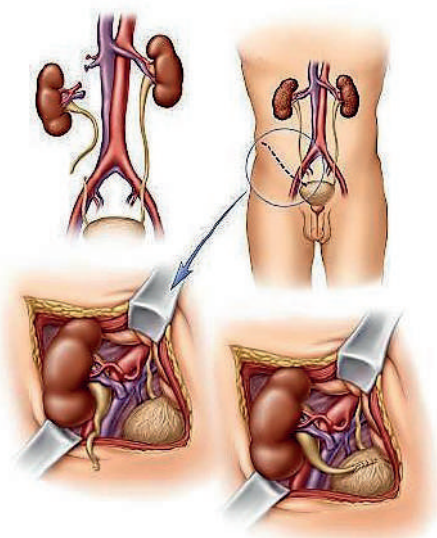
*Du kom utför ängarna en gång när du var barn,
du spelte väl kula, Du såväl som andra.
Men nu är du fångad i forskningens garn.
Vem trodde väl Du skulle sådana vägar
vandra?*

*I mörka nätter har Du vankat fram och åter,
snön har lyst vit på taken, tyst det varit i huset.
Forskarn därinne har grubblat på livets gåter,
skrivit och tänkt och somnat i gryningsljuset.*

Det börja säkert som ett uppkast på en morgon-
rond,
med tanken ordet föddes på professors läppe.

Snart stod du där med anslag från en forsk-
ningsfond,
nån referens och en bedövad hund. Med nöd
och näppe
du fick över till en labass, helst en blond.

Din uppgift blev att hitta någon lever eller
njure
som gick att byta ut från djurets innanmäten,
en metod, nån sorts kontroll och en rubrik för
skriften.
Det gällde ju att hinna före andra lärosäten,
där någon klåpare kunde gjort om bedriften.

När kvällens guldmoln fästet kransar
Du sitter inlåst, ordnar dina resultat tabellvis.
Medeltal och medelfel runt för dina ögon
dansar.
Du ser dem ej för dina tankar drömmar om
Nobelpris.

Din hand av skrivandet blir stel av kramp,
det går ett flimmer genom forskarns hjärta.

Med psykosomatiken för Du en förtvivlad kamp
och ingen orkar höra på din smärta.

Men se så lyfter forskarn sin häck från stolen.
På starka vingar, som växt ut från ryggen
han stiger hän och flyger bort. Och solen
skimrar genom vingarna som genom myggen
en sommarkväll när ingen forskning fanns.
Från höjden av Din levnads branter
Du nu kan se tillbaks på år som fyllts av gnet
och jouter.
Här uppe blåser myglets friska vind från alla
kanter.
Du nalkas töckenskepnader, docenter,
professorer.

Här står Du nu med Boken under ärmen,
Ord intill ord står Abstract, Methods och
Comment.
Men tänk på att så nära solen är det varmt i
värmen,
Du kanske glömde tacka nån i Ditt
Acknowledgement?

Ack, strunta i Ditt tryckeri, som ej har fått
betalt,
snart regnar det från kirurgiens höjder manna.
Glid ut i Din kanot på Livets stjärnbeströdda
asfalt,
låt framgångs vindar svepa kring Din höga
panna!
Dig söver visserligen smickrets röst en dag som
denna,
tids nog ger sanningen sig säkert väl till känna.

Med åren vidgades horisonten, tillfällena till
offentligt framträdande i lyrisk form blev allt
mer sällsynta, det gällde att gripa dem i flyk-
ten. Här från ett sådant tillfälle, förmodligen
ett jämnt jubileum för någon del av mänsk-
ligheten. Så här läst i efterhand går det inte att
förneka att författaren ibland återanvänder en-
staka formuleringar, men enligt uppgift gjorde
Viktor Rydberg det också.

DET TREVLIGA

*I denna stund ett löddrigt ilbud skrider
igenom sekler sakta fram sin ökenstig.
På väg från flydda där och gamla goda tider,
emot ett mål, fördolt för dig, o Mänsklighet,
och mig.*

*Med stolthet i fädrens spår och utan bävan
den starke med örnar fick forma sin värld.
Den svage gick under i ärlig strävan,
mens mor satt vid spisen och spann vid sin
händ.*

*Det Sanna och Rätta och Sköna var evigt
där björkarna susa, på lingonröda tuvor.
Nog kan det Rätta ännu vara trevligt,
men Rätt bör nuförtiden stavas Rättvist,
på verkstadsgolv, i järnmalmgruvor.
Det Sanna bör va adekvat och optimalt
koncist,
det Sköna för en ojämn kamp mot tidens alla
snuvor.*

*I Sverige av idag det Lagoma är Evigt.
I måttfullhetens ljumma djungel
Dig söver smickrets röst: Det Eviga är trevligt.
Vi slamrar stad i världens tingel-tungel.*

*Stå stark och hör oss, Svea, Mamma!
I dessa tider får du ofta böja knä för driften.
Vi åker med en bit och tackar dig för liften,
men Svea, akta dig för tiderna är ej de-
samma!*

*Snart biter inte längre några droger.
Det var mest förr som man var eld och låger.
Snart sitter du i blöja och protes,
din rygg är krum och hårväxten är gles.
Du löser tyst ditt bildkorsord,
med skrift så darrhänt stor.
Ord intill ord står gnu och Ra och or.*

*Men spana ej en kväll som denna
efter den tid som flytt och aldrig fås igen.
Spänn den båge du har fått att spänna
och tråd den vals som aldrig trås igen!*

*Vad stort du tänkt var säkert ofta fel.
Men blå och gul och bel och ren
en äkta svensk är glad att jämt få finnas till.
Det Eviga är trevligt!
Och viljan som stängdes i läggande bröst
ikväll hörs ropa med väldig röst:
Så våga det Rätta och fatta det Sköna!
Hej hopp i det gröna!*

Kanske krönet på författarens strävan till odödlighet nåddes med det möjligen något bombastiska och självförhärligande stycket *Mannen*. När det första gången framfördes är något oklart, men därefter har det uppväckt både förnöjda leenden och från den andra delen av mänskligheten upprörda harklingar. Kanske har dess bästa dagar varit. Det finns också i mina gömmor en dokumenterad pendang, *Kvinnan*, men i dessa tider av jämställdhet och #metoo-aktiviteter tror jag det mår bäst av att ligga kvar i sin låda.

MANNEN

Ett panegyriskt ode

Som ämne för ett högstämt Ode känns det naturligt välja Mannen, symbol för krönet på vår utveckling från lägre kreatur.

Igenom seklers långa rad har Mannen gått, städse tåligt bärande sitt tunga öde.

Med svärdet han format sin värld och hans rykte har flugit omkring som örnar.

Hans stridiga vilja har hörts genom ätternas rad, och om stundom den stängdes i lågande bröst så friade Tanken och Modet den snart till handling.

Inför den väldiga uppgift som ligger framför oss det ter sig naturligt starta med Mannens **hjässa**, glänsande i solen, kransad av ett gyllne hårsvall

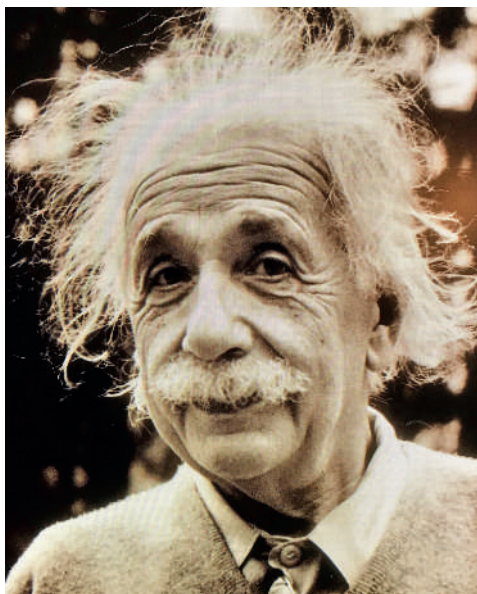
eller av vind och blåst bronserad.

Hur fel att dölja denna prydnad under baskerns svarta vadmal!

Nej, låt den lysa, mognadens bevis!

Se så på Mannens välvoda **panna!**

På pannan och på gången känns inte bara

Torstens son igen.

Var ädel yngling vet att pannans höga lutning är ett mått

på intellektets grad och bildning.

På ålderns höst kan pannan prydas utav färör som tecken på de kriser som en Man kan tvingas gå igenom.

Under pannan träder **näsan** fram, så oändligt varierad och hos många kännetecken på förfining, börd och styrka.

Vid vuxen ålder färgen ofta djupnar mot det kärvt och maskulintiskt violetta och borrharna blir prydda med en sober hårväxt. Just under kranen märks hos många ett parti av prydligt ansad skäggväxt, formad som ett streck eller som en slokande rabatt, hurhelst markerande hos bäraren hans kynnes särart.

Se så på Mannens **fingerar**, praktiskt formade för sina många ändamål och göranden: att träffa avtal, skriva namn på viktiga beslut, dunka medarbetare i ryggen och i svåra fall att sammantagna visa med hela handen hur det ska gå till.

Men fingrarna är också till för Mannen att peta sig i öronen och näsan, viktiga göromål vid bilkörning och inför svåra överväganden. Den **tumme**, som i barnåren användes till tröst, kan också hos den vuxne någon gång tas till vid motgång och när kamraterna vart dumma och till hinder.

Armbågarna hos Mannen blir med åren vassa, lämpade för användning i svår och medelsvår terräng.

Som en machetekniv de skär igenom karriärens djungel, när Mannen måste fram och inte ser sig någon annan råd.

På **axlarna** bär Mannen städe världens bördor. På ett naturligt, självklart sätt han dignar under tyngden.

Vad gör han inte för sitt släktes fortbestånd och för att lösa de problem, som ingen annan mäktar med?

Mitt i bröstet härbärgerar Mannen själva motorn i maskineriet, **pumpen**, som får ta så många stötar, hos Mannen säte för de infarkter som likt ärren på en krigare markerar slagen där segrar vunnits och förlorats: också för en direktör och ämbetsman finns det ett Lützen, Narva, Breitenfeld, Poltava.

Därifrån till det som hos så många Män kan liknas vid en **kagge**, en väldig katedral för öl och biffar, med remmen spänd för att förhindra sammanfall. En symbol, till formen starkt ballonglik, för framgång i affärer, makt och härlighet.

Och nu till **ljumskarna!** Ej ens Stagnelius har hyllat Mannens ljumskar. Ett starkt försummat, nästan glömt parti av Mannens kropp, men dock en skönhet i skymundan. Ofta vackert hårbeklädda, smidigt rörliga, med dolda hudvecks hela trolska charm.

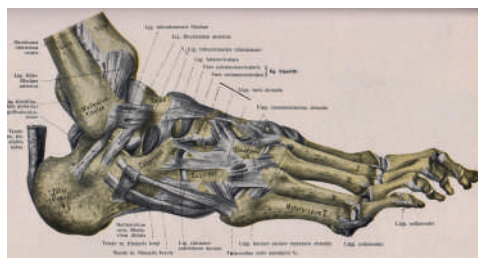
Och **snoppen**, denna dubbelt användbara femte lem, i färg och form så skimrande som aldrig havet! Dess längd och spänst besjungen ifrån äldsta tider och fram till våra dagars mera vetenskapligt hållna texter, ett outtömligt samtalsämne,

såväl vid bastubad som vid de viskande diskurser

som damer för vid symöten. Hos pojken liten, mjuk och hårlös, hos ynglingen en kraftfull fjäder, studsande vid lättaste beröring, hos gubben åter skrumpen och tillbakadragen, som det anstår en som varit med om mycket.

På samma sätt som Greklands tempel bärs av doriska kolonner, så stagas Mannens överdel av smäckert välvda **spiror**, vars form så underbart för ändamålet skapats: perfekt funktion och nästan andlig skönhet.

Och **knäet**, denna geniala konstruktion, som tillåter Mannen böja sig att knyta skorna, göra sin sviktmotion, bedriva fririer och ta plats vid sammanträdesbordets ända.

Och Mannens **fötter**. Hur stadigt står han inte med dem i sitt svåra värv, förankrad i det jordiskt trygga, med vackert spända ådror, vristerna av tyngden svällda. Tänk att få va en fot och bära upp en väldig hydda för en Man i sina bästa år, en lycka få förunnad. Hur många trappsteg på sin framgångs stega har de ej burit Mannens spänstiga gestalt!

Tärna vore värda minst ett par kapitel, liksom **hälen**, denna kroppsdel, formad för ett avstamp, för att i svåra lägen kunna sätta stopp, att slå bakut, att sätta klackarna i marken, finna stödjetag med foten.

*Mannens kropp kan för många te sig som en
väldig ek
eller kanske som en lilja.
Huvud, bål och lemmar bildande en geome-
triskt snillrik enhet,
ett tempel av harmoniskt sammansatt arkitektur.
Dess Akropolis är bröstkorgen, där revbenen
så smäckert lyfter valvet, vackrast synligt
när Mannen tar en lur på rygg vid dagens slut.*

*Jag anar kanske häpnad över min beskrivning
av mannens lemmars prakt, hans musklers
styrka och den skönhet,
som ses stråla kring hans ände.
Vi har dock ännu inte nalkats Mannens
Andes väsen,
vars inre lyfning så väl kännetecknar denna art!
Men även av det goda kan det stundom bli
för mycket,
så därför när nu detta Ode sin panegyriska fnal.*

Dikt på sjukhusdirektörskonferens

Under sina strävanden i sjukvården föll det sig under några år också så att författaren var medicinskt organisatoriskt ansvarig för Akutmottagningen på Sahlgrenska sjukhuset. Situationen då var ungefär som nu, fast kanske inte fullt så illa. Men alla utrymmen var då som nu alltid överfulla (termodynamikens tredje (?) lag: ett tomt utrymme strävar efter att fylla sig med innehåll). Nu var det 1990 och årets nationella konferens för sjukvårdsdirektörer var förlagd till Göteborg och jag hade fått i uppgift att berätta om hur vi i Göteborg trots alla besvärligheter bemästrade situationen. Till kaffet dristade jag mig sedan att framföra nedanstående lyriska travesti, *Mjältarna*. Dramatiken i skildringen var mycket nära verkligheten och kom en och annan av åhörarna att förhoppningsvis inse situationens allvar. ”Det var en drastisk beskrivning, är det verkligen så illa?” kom en direktör för ett norrlandssjukhus fram och undrade efteråt. För att tillfullo njuta av texten kan det vara lämpligt att börja med fotnoten.

MJÄLTARNA eller TREDJEKLASS-PASSAGERARENS SISTA SÅNG eller DEN OKÄNDE PATIENTENS KRAV

*De buro ej munskydd och läkarrock,
ej ens stetoskop om sin hals.
Nej, de sökte för ryggvärk och bräck,
för kramp och för propp och för ingenting alls.*

*Det var gamla med små cerebrala insulter
och många som varit där förr.
Det var såna som blödde och ömmande
svulster.
För alla öppnades Intagets dörr.*

*Där kommer ett flimrande hjärta på larm
till detta somatiska dårhus.
En servicebusgubbe med stopp i sin tarm
förs in med blinkande blåljus.*

*Det är som en underlig, vild akvarell
när Akuten har fullsatt en fredagskväll.
En får en lugnande dos av morfin,
en annan är full som ett svin.*

*I hjärtrummets trängsel står bårarna tätt.
Det flämtas, det raslas, det hostas upp skummet.
Då lyder doktors besked, rätt och slätt:
"Några måste lämna rummet!"*

*Men många tänkte på ben som gått loss
och på EKG-remsans ojämna rytm.
De kände, han talar nog inte till oss.
"Se, syster, en rondskål till en som spytt!"*

*Men alla kan inte få sprutor och dropp,
och vi kan bara gipsa där det är tvunget.
Läkaren ropar igen, böjd mot en plågad kropp:
"Några måste lämna rummet!"*

*Då reste sig tre. Det var enkla män
som en tid haft ont i sin vänstra flank.
De kunde nog klara nån vecka än
fast buken var gulblek, uppspänd och blank.*

*De nickade buttert ett nej till recept på Bamyl.
"Det hjälper nog varken oss eller dig".
De doftade starkt av gammal etyl,
tre värkande mjältar på livets stig.*

*De buro ej munskydd och fina emblem,
de voro nog sjuka men ville ej bidra
till internmedicinens belägningsproblem.
Nej, hellre då fingo de lida.*

*De voro ett offer för bristen på pengar
och sjukvårdspolitikers njugghet.
För kanske fanns hjälp om blott det fanns sängar.
Med värkande mjältar de lämnade rummet.*

FOTNOT

Texten är en medveten och till sjukvårdsverkligheten anpassad parafras på dikten "Hjältarna", skriven 1912 av den då för tiden mycket omhuldade (men idag förmodligen av de flesta bortglömda) svenska poeten Karl Asplund. Utgångspunkten för hans dikt var den nyligen timade Titanic-katastrofen, där 1 500 passagerare omkom och livbåtarna långt ifrån räckte för alla. Rader som "De buro ej kaskar och vapenrock/ej blänkande stål i hand", "Några måste lämna båten!" och "Då reste sig tre. Det var enkelt folk/det var karlar från fjärde klass" lär vid den aktuella tiden ha varit i var mans mun.

Sonettiktaren

Alltsedan barnaår har det roat mig att foga samman bokstäver och ord till mönster. Ett intresse som varit till nytta i olika sammanhang. Minnesvärda var våra latinlektioner för salig Arvid Hamdahl på Hvitfeldtska: han övertygade oss elever om att det alltid fanns en enda korrekt lösning/översättning på de latinska texterna, det gällde bara att komma på den, dvs den ordning som förvandlade de besynnerligt staplade latinska orden till svensk ordföljd. Denna läggning har också senare varit användbar vid korsordslösning och liknande pensionärssysslor. Och inte minst har den varit ett incitament till att periodvis syssla med skrivandet av soneter: bestämt antal rader, bestämd rimflätning och någotsånär bestämt antal stavelser. Mest kraftfullt har kreativiteten – som känt – flödat i samband med olika typer av livskriser, men de försöken skall besparas läsaren. Istället och avslutningsvis en liten *Vårsonett* från mina år i exil i Lund kring sekelskiftet.

*Men vem är jag att hylla våren,
en man långt upp i medelåren.
Vad minns jag än av oron i den unges bröst,
vad av allt det man då ville ge röst?
Här står jag och besjunger blå syrener,
tror att min ton kan låta äkta än.
Fast jag så gärna vill va med på ungdomens
arener
är sen länge nog min plats på läktaren.*

SONETT TILL VÅREN I LUND

*Vi minns såväl hur våren är i Lund.
Och hela mörka vintern vill man
nä dit, till ljuset, värmen, trasten, scillan.
Att man kan längta så vareviga sekund!*

*Nån dag i mars man anar att det ljusnar.
Violblå skymning sänker sig en kväll,
ett sammetsstråk, en ton av violoncell
och naken jord vars doft berusar.*

*Och så är plötsligt saligheten över oss,
naturens spärrar släpps på en gång loss.
Allt som var tungt blir genast väldigt lätt.*

*Magnolian blommar sanslöst vit i natten,
domkyrkans stenvägg ekar ljusa skratten.
Jag ser, jag hör, jag vet: ännu en gång har
undret skett!*

Jan Westin, student 1954 på latinlinjen, har genom åren kommit att bli en av årsbokens flitigaste och mest uppskattade författare.

Jazzen anfaller. Eller?

Egentligen är rubriken helt fel. Den formulerades 1946 av den gamle jazzhataren och nazisten Erik Waller i den famösa hatskriften med just titeln "Jazzen anfaller". Mer om honom längre fram. Så med läsarnas tillåtelse tänker jag istället bidra med mina personliga intryck av en lycklig jazztid i Göteborg. Nämligen åren 1955-1964, när jag gick i realskolan och gymnasiet.

SVEN TESCH-HALLSTRÖM

MINA FÖRSTA JAZZMINNEN från Göteborg utspelar sig på Östra Real, vilket kräver sin förklaring. Familjen flyttade sommaren 1955 från Malmö till Göteborg och jag hade kommit in på Hvitfeldtska. Men när jag infann mig på skolan vid terminens början visade det sig att administrationen hade klickat. Det fanns helt enkelt inte plats för mig på Hvitfeldtska. Jag hade ingen aning om skillnaden på skolorna och knallade glatt över till Östra för att direkt konfronteras med "östras busar". Det var tufft för en skåning. När vi skulle presentera oss uppfattades min skånska (en ganska mild form) av busarna som "det djävligaste vi har hört! Du har ett dygn på dig att lära dig riktig göteborgska!" Det gick bra. Killarna på gården ute i Örgryte gav mig en snabbkurs och sedan dess är jag tvåspråkig.

På jazzfronten hände det inte så mycket de första åren. Inga konserter och inga skoldanser. Men på något sätt dök jazzen upp ändå. Någon hade med sig en skiva som grep mig direkt. Det var "Petite fleur" med *Chris Barber's*

band och *Monty Sunshine* på klarinett. Vi lyckades spela den på grammfonen i musiksalen och sedan var minst halva klassen fast. Jag skaffade skivan och njöt av den varje eftermiddag när jag kommit hem. Att det kallades tradjazz hade jag ingen aning om, men den hade ett oemotståndligt sug. Skiva nummer två blev "Le Marchand de poisson", fiskhandlaren alltså, med *Sidney Bechet*. Jag skaffade ett skivställ med plats för 50 EP-skivor och tänkte att det skulle räcka livet ut.

Här måste jag skjuta in att jag redan tidigare hade en jazzskiva, nämligen "Now's the time" med *Charlie Parker*. Jag hade hört den på radion när jag var ca 8 år och greps av rytmen. Hade ingen aning om att musiken kallades bebop. Mor tog reda på vilken platta det var och skaffade den, då som 78 varvs stenkaka, trots att det var ett avancerat skivval för en åttaåring. LP-varianten kom 1957 och den finns kvar bland mina vinylskivor, som nu är något fler än 50.

Now's The Time kom på LP 1957. Oumbärlig.

Uttrycket "Now's the Time" är idag högaktuellt på många vis. Det kan handla om miljön

och det är säkert ingen tillfällighet att Parkers komposition fått låna sitt namn till den populära dramaserien "Vår tid är nu" i TV1. Serien utspelar sig i restaurangmiljö i Stockholm från krigsslutet och framåt. I avsnitt 3 av säsong 1 gör jazzen sitt inträde på restaurang Djurgårdskällaren i och med att självaste Charlie Parker står på scenen där. En lustig detalj i sammanhanget är att en stor del av utemiljön är filmad i Göteborg. Den pampiga entrén till Haga Kyrkogatan 28 är ymnigt förekommande i varje avsnitt.

Första jazzkonserterna för min del utspe- lades i aulan på Östra Real. Någon hade bjudit dit ett lokalt band av högsta klass. De spelade en cool och lättlyssnad jazz som definitivt var modernare än tradjazz. Den enda bandmedlem jag nu minns var tenor- saxofonisten *Erik Norström*. Det kändes som att Stan Getz hade kommit till stan. När när Norström gästade Skåne ca 50 år senare hade han samma mjuka sköna ton.

Nästa konsert på Östra var ett ungt gäng som spelade ”modern” typ Gerry Mulligan och Chet Baker. Den som fångade mig mest var trumpetaren *Göran Lundborg*, som gick på Hvitfeldtska. Den uppmärksamme läsaren minns kanske hans artikel i årsboken 2017 om skoljazzen och sin tid som ung trumpetare. Av Görans artikel framgår att bandet borde vara *Lasse Legardts* orkester.

Låten som blev en hit för mig var ”Bernie’s tune”, som bandet antagligen hade plockat upp från Gerry Mulligan. Senare hittade jag den legendariska live-plattan med Mulligan, inspelad på Salle Pleyel i Paris. Basist i Mul- ligans band var *Red Mitchell*, som många år senare flyttade till Sverige.

Plattan som borde döpas om till ”Basie in Lilla London”. Inspelad på Göteborgs Konserthus 7 september 1956.

1956: ”Count Basie in Lilla London”

Här kommer en riktigt kuriös historia. Count Basie kom med sitt storband plus sångaren Joe Williams 7 september 1956. Platsen var Konserthuset och det hela spelades in. Det lät så bra att Verve ville ge ut det, men de tyckte uppenbarligen att Göteborg kändes alldeles för provinsiellt. Basiebandet var inte i England under 1956, men hade planer för en turné där under 1957. Bolaget döpte helt enkelt plattan till ”Basie in London” och fick förmodligen lite draghjälp inför den kommande turnén.

Det viktiga är att plattan är fabulöst bra. I mitt tycke en av Basies absolut bästa liveplattor. Finns tyvärr inte på Spotify, men går att köpa.

Här är trion som väckte mitt intresse för pianisten Bill Evans. Sven-Eric Dahlberg piano, Karl-Axel Källner trummor och Claes Wallin bas fick spela under morgonsamlingen. De spelade ”Washington Twist”, som blev en riktig hitlåt i mitt huvud. Och början till ett livslångt kärleksförhållande med Bill Evans musik. En annan som fångades var som bekant Monica Zetterlund.

1959-1964: Jazzen steppar upp

Efter de fyra åren på Östra kommer jag in på Hvitfeldtska från och med hösten 1959. Det låg jazz i luften, även om musikdirektör *Holmsten* väl inte var någon större jazzvän. Som jag minns det använde han uttalet ”jatz”, som uttryck för avsmak eller okunnighet.

Jag hade i alla fall blivit ordentligt smittad av jazzbacillen och fångade upp allt som rörde sig. Helt naturligt fick jag kompisar som lyssnade på jazz. Till och med några som spelade. Första bandet som jag hängde med var "Whalemouth Creepers" med kompisen *Anders Linde* på trumpet och *Peter Nilsson-Ehle* spelade piano. Resten

Till och med Flottis gillade Old Spice med Rune Öfvermans trio.

av killarna gick på andra skolor. Min egen roll blev att snacka och bära trummor. Bandet ombildades senare till Carnegie Riverboat Hot Six, med delvis andra medlemmar.

Jag lyssnade på jazzradion och plötsligt dök det upp en fantastisk skiva: "Old Spice" med *Rune Öfverman Trio*. Det var en enormt catchy låt och jag lyckades övertala min klasskamrat *Roland Glittne* att lära sig låten. Han var en skicklig jazzpianist och klarade det galant. Lite svårare var det att övertala Flottis om att Roland skulle få spela den under en musiklektion. Men det gick och han tvingades medge att det var en låt med kvaliteter. Testa själv, den finns på Spotify!

1960: MJQ, Miles Davis m fl

Ännu intressantare var alla jazzkonserter som dök upp. I april 1960 spelade *Modern Jazz*

Quartet (MJQ) två konserter samma kväll på Konserthuset. Jag måste helt enkelt höra dem båda konserterna och hade lyckats jobba ihop till biljetterna genom att sälja lättöl på Ullevi. Det blev en fantastisk upplevelse och MJQ blev mina största jazzfavoriter under flera år framåt.

Under europaturnén spelade MJQ också in ett dubbelalbum, "European Concert", som har blivit legendariskt. Inte minst tack vare det högklassiga ljudet.

Detta dubbelalbum spelades in i Skandinavien våren 1960.

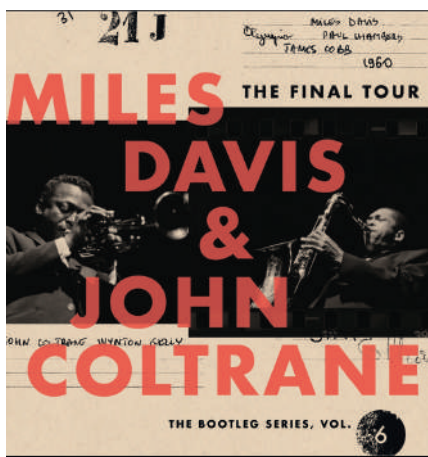
Fyra av låtarna på första skivan är tagna från Konserthuset i Göteborg.

Tekniker var en svensk, Gösta Wiholm, som till vardags var ljudtekniker på Europafilm. Många år senare kollade jag på nätet och det visade sig att de första tre låtarna plus ytterligare en kommer från konserterna i Göteborg. Ett gott betyg åt Konserthuset.

Miles Davis kom också till Europa och Sverige två gånger under 1960. Första gången var i april. Då var John Coltrane med i bandet för sista gången. Jag är osäker på om de var i Göteborg under våren. I turnéplanen, som finns på nätet, står angivet Göteborg alternativt en stad i Norge. Men de var åtminstone i Stockholm, Paris och Köpenhamn.

Allt detta finns fångat på en nyutkommen box med 4 CD, med titeln "Miles Davis & John Coltrane – The final Tour". I samma turnépaket ingick *Stan Getz Quartet featuring Jan Johansson*. De spelade bl a i Paris. I häftet till Miles-boxen finns en fin bild där Jan Johansson minglar i Paris med bl a Miles Davis, hans fru Frances m fl.

Under hösten 1960 kom Miles Davis tillbaka till Europa med sin kvintett, då med Sonny Stitt på tenorsax istället för den avhoppade

Under våren 2018 kom denna 4 CD-box med med konserterna från våren 1960 i Stockholm, Paris, Köpenhamn.

Under våren 1960 turnerade Jan Johansson med Stan Getz. Här minglar hela turnésällskapet innan Miles konsert i Paris.

John Coltrane. Jag lyckades fixa en biljett till Konserthuset och det var en makalöst bra konsert. Stitt spelade betydligt mer traditionellt än Coltrane, men fantastiskt svängigt. Det påverkade Miles, som anpassade sig gav en annan bild av sitt spel. Den som vill kan jämföra våren och höstens konserter i Stockholm genom att de finns utgivna av det svenska skivbolaget Dragon.

1960: Jan Johansson

I början av 60-talet bodde Jan Johansson i Göteborg och hördes flitigt på många ställen. Till och med på dansstället Rondo faktiskt. Han spelade där i Sören Ahrnotts storband, åtminstone på tisdagar när jag och kompisarna gick dit på "ungdomsdans". Mycket sedesamt och ordentligt, och det slutade klockan elva. Men många söta tjejer som upptog tankarna när man cyklade hem.

Det roligaste med tisdagsdansen på Rondo var nog att vi fick chansen att höra Jan Johansson ordentligt. När storbandet hade paus passade Jan Johansson på att spela en kort konsert med trio. De höll till en trappa upp i Uggle-rummet som var ungefär lika stort som en nor-

mal jazzklubb. Johan tog med sig bandkamraten Ingvar Callmer på trummor plus bandets basist. Där fick vi höra prov på Johans egna låtar plus en del andra som senare fanns med på trios debutplatta "Mäster Johansgatan 12", då med Gunnar Johnson på bas. Det var en EP, som belönades med Orkesterjournalens Gyllene Skiva 1960. Jan Johansson gjorde senare ytterligare många suveräna plattor för Megafon, t ex "Innertrio" och "8 bitar Johansson". Plus givetvis den mest kända, "Jazz på svenska".

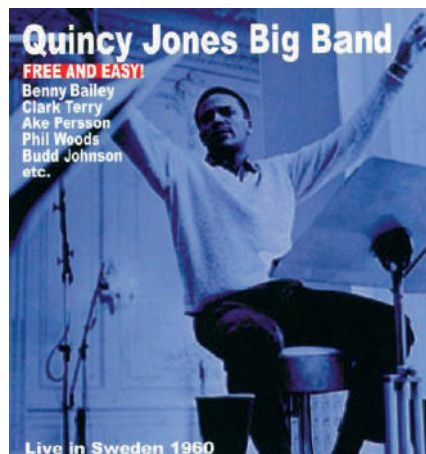
Många amerikanska jazzstjärnor besökte Skandinavien under 50- och 60-talen. Här ser vi Erik Norström, Gunnar Johnson, Jan Johansson, och Rolf "Slangen" Svensson tillsammans med gästande Stan Getz i Oslo. Foto: Randi Hultin

1960 fick Jan Johansson OJ:s gyllene skiva för sin första platta på skivbolaget Megafon.

1960: Quincy Jones x 2

Här kommer mer göteborgsjazz från 1960. Detta år hade den då 26-årige Quincy Jones gett sig ut på turné med ett storband och en jazzshow som döptes till "The free and easy show". Ekonomiskt gick det mer eller mindre åt skogen, men musikaliskt låg det på topp. Under 1960 var bandet två gånger i Göteborg, den ena gången på en utomhusscenen på Liseberg (jag var där) och den andra gången på Konserthuset. *Det var en av de vassaste storbandskonserter jag har hört* och lyckligtvis finns den på skiva! Sveriges Radio spelade in, legendariske jazzprataren Olle Helander presenterade och plattan heter "Quincy Jones – Free & Easy". Vår egen stjärna på trombon, Åke Persson, finns med i bandet, liksom Clark Terry, Melba Liston, Budd Johnson m fl.

Inspelad på Göteborgs Konserthus 1960, finns på Spotify. Något av det fräckaste man kan höra med storband!

1963: John Coltrane nästan river Konserthuset

I november 1963 var det äntligen dags att höra John Coltrane med egen grupp. Många hade minnen av honom från besöket tillsammans med Miles Davis våren 1960 då han gjorde ett

djupt intryck. Det är bara att kolla på plattorna, så kommer minnena tillbaka. Otroligt! Det hade hänt mycket sedan förra gången. Den egna gruppen var otroligt samspelt och dynamisk. Det var John Coltrane på sax, McCoy Tyner på piano, Jimmy Garrison på bas och Elvin Jones på trummor.

Strax innan konserten upptäckte Coltrane att han hade slut på rör till saxen. Någon kom på att Hvitfeldtskas saxman *Gilbert Holmström* fanns i lokalen. Gilbert skickades hem i taxi efter nya rör (Rico V 2 1/2), och konserten kunde börja. Vi var inte riktigt beredda på kraften i musiken, men det kändes bra. Samtidigt omvälvande. Ett minne för livet. Elvin Jones spelade så starkt på sina trummor (gilla!) att hela trumsetet började glida iväg mot scenkanten. I de lite lugnare numren lyckades han få tag i en hammare och spika fast trummorna ordentligt. Jag vet inte om det spelades in, men i så fall borde hammarslagen höras. "Musik för trummor, hammare och spik" kan vara ett bra namn.

Det var den typen av konsert som delar publiken i två delar. Hälften vill bara ha mer, resten vill gå hem. (Erik Norström m. fl. i det gamla gardet gick i pausen.) Folk samlades i grupper på trappan utanför och pratade en lång stund om vad vi hade varit med om. Det var på gränsen till en religiös upplevelse. Ett reningsbad?

Många av europakonserterna spelades in och finns på skiva. Live är förstås bäst, men skivorna väcker starka minnen till liv. Dagen efter konserten tog jag flickvännen med mig och besökte Waideles skivtempel. Just då fanns två nyutgivna Coltranepלטor, nämligen *Ballads* och *Impressions*. Vi köpte dem och de tillhör fortfarande favoriterna.

Klubbar: good enough for jazz

Trots alla fantastiska konserter på Konserthuset var det nog ändå klubbkonserterna som gav mest. Några var riktigt lyxiga, andra var ruffiga. Men bra. Mina bästa minnen har jag från jazzklubben på restaurang *Don Pedro* på Vallgatan. Under några intensiva år i början av

60-talet kom det många stora stjärnor dit. Det blev intensiva kvällar och vi fick bl a höra *Dexter Gordon*, *Sonny Stitt*, *Eje Thelin*, *New York Contemporary Five* (med *Archie Shepp*, *Don Cherry*), *Don Byas* och många andra. Huskompet bestod oftast av *Sven-Eric Dahlberg* på piano, *Karl-Axel Källner* på trummor och *Hans Löfman* på bas. *Svenna Dahlberg* var mycket ung men mycket bra. Jag utnämnde honom till vår lokale *Wynton Kelly*, och det stämmer fortfarande.

Plattor som var nya hösten 1963. Fanns och köptes hos Waidele. Känns lika nya 55 år senare. Ballads var den enda Coltranepלטta jag vågade spela för tjejer.

Många av musikerna som kom till Don Pedro gjorde det som en avstickare från Köpenhamn.

Här ser vi t ex Dexter Gordon på Jazzbus Montmartre i Köpenhamn. En ledig dag åkte han upp till Göteborg och klubben på Vallgatan. Vi minns hans legendariska presentationer i stil med "This one 's for Mr Tuborg ..."

Dexter Gordon återvände många gånger till Göteborg. Här en sjuttitalstalsbild när han tas emot på Centralen av saxofonisten Gunnar Lindgren och trumisen Conny Sjökvist.

En viktig inspiratör för oss unga jazzlyssnare var kritikern *Ingmar Glanzelius*. Han dök ofta upp på Don Pedro och skrev otroligt kluriga recensioner i *Ny Tid*. Han var också reklamman, liksom sin kritikerkollega *Rune Olausson*. Glanzelius blev något av en mentor för både Jan Johansson och Gilbert Holmström. Glanz skrev finurliga baksidestexter till deras skivor och kläckte idéer – inte minst till låttitlar, om jag får gissa. Jag tänker på "Styv kuling", "Skobonka", "Intervju med ett piano" m fl.

Det dök upp klubbar överallt. ArtDur i en kolkällare i Nordstan var en av de intressantaste. När de var som mest aktiva hade jag flyttat till Malmö/Lund för att studera, men fick uppleva mycket fin musik under somrarna. Altsaxofonisten Willy Lundin gjorde t ex ett starkt intryck en sommar.

När ArtDur tvingades överge kolkällaren flyttade de till Hvitfeldtsplatsen, samma lokal där jazzklubben *Nefertiti* nu ligger.

Ute i Mölndal låg *Lumafabriken*, vars lager ibland förvandlades till jazzklubb. Det var egentligen popbandet Spotnicks övningslokal. Jag var där några gånger, men minns inte vilka band som spelade. Enligt uppgift var det Gilbert Holmström alt, Svenna Dahlberg pi, Claes Wallin bas, Kalle Källner dr. Jag måste tyvärr ha missat detta band så det intressantaste som hände var nog att några böss ogillade min siskefrisyr och ville ge mig stryk. Polisen kom och bössen blev plötsligt snälla. Polisen bjöd på glass och allt var frid och fröjd.

Anfaller jazzen?

Nu tillbaka till Erik Walles och hans famösa hatskrift "Jazzen anfaller", som kom 1946. Denna rubrik kan förefalla lustig, men sammanhanget rymmer ett stort allvar. Walles var alltså nazist och hatade allt som hade med jazz att göra.

I skriften skriver Walles: "Man kan inte förstå jazzen om man inte taga hänsyn till trenne betydelsefulla fakta beträffande dess tillkomst.

Den har skapats av negrer. Den har skapats av berusade negrer. Den har skapats av berusade negrer i bordellmiljö.”

Boken var ett uttryck för hur många, inte bara politiska extremister, såg på jazzen – som en depraverad kulturfara av värsta sort, som inte minst hotade att fördärva ungdomars lätt-påverkade sinnen.

Under andra världskriget blev jazzen ett inspirerande andningshål som höll hoppet uppe. Genom att lyssna på Benny Goodman, Duke Ellington eller Louis Armstrong kunde man höra hur friheten och demokratin lät.

*”Otroligt, om en vecka ska jag höra John Coltrane i Konserthuset” – förväntansfull tanke av artikelförfattaren, sent i oktober 1963.
Foto: Sverker Samuelsson.*

Så sent som 1985 kom Miles Davis med ett förslag till nytt namn på jazzen. Han tyckte att ordet var infekterat och föreslog istället **Social Music**. Det var i samband med att han fick ta emot det fina Sonningpriset i Danmark. Han hade övertygat den åldrige prisutdelaren (som hade minst lika svårt för engelskan som den norska fredspriskommitténs medlemmar) att använda det nya begreppet.

Jag var själv på plats och tyckte det var nästan rörande. Mr Davis var mycket stolt i sin egendesignade frack med vit jacka och svart skepparmössa och konserten blev fantastisk. Miles blev så glad för Palle Mikkelborgs specialskrivna musik att han ville spela in den. Under våren 1986 kom han tillbaka till Köpenhamn och spelade in det hela under några dagar. Skivan fick titeln ”Aura”. Ett fint exempel på samarbete över alla gränser. Tyvärr tog det flera år för skivbolaget att bestämma sig för att ge ut skivan. Miles Davis betalade själv för slutmixen som gjordes av Rune Persson i Stockholm. Och bytte bolag.

Sven Tesch-Hallström. Född 1944, student-examen på Hvitfeldtska 1964. Var under skoltiden redaktionsmedlem i skoltidningen Lyran, tillsammans med Årsbokens redaktör Bo Eneroth. Medlem i Årsbokens redaktion 2008-2017. Yrkesverksam inom PR, reklam och Investor Relations.

Varia 2018

Årsbokens Redaktionskommitté Den i vår hemstad, Göteborg, så väl kända Gamla Hvitfeldtares Årsbok har förstas sin Redaktionskommitté, som arbetar med den och dess artiklar. Under Årsboksredaktörens ledning samlades kommittén till uppstartsmöte i augusti 2018. Platsen var som brukligt "Jungans", dvs Junggrens Café, Avenyn i Göteborg. Från dess uteservering hördes glada skratt, goda historier och blixtrande limerickar. Planer drogs upp. Inspirationer hämtades.

Redaktionskommittén församlad vid "Jungans".
Sittande fr v Claes Trefil, Gilbert Holmström, Jan Westin, Klas Borssén, Lars Lindquist. Stående fr v Fleming Sinclair, Bertil Steen, Bo E Eneroth, Ulf Herrströmer, Ulf Malmsten.

När vi sedan vandrade förbi vår kära skola, sågs förändringens vindars framfart. Men ändå var sig mycket likt, jämfört med den historiska bilden från omkring år 1920.

Dåvarande Göteborgsskolan, Handelsinstitutet, Hvitfeldtska ("Latin") och Vasakyrkan omkring 1920. Foto ur Bo Eneroths samling.

Vi tänkte även på de visen i Hvitfeldtskas Elevkärs logotyp: *Tradition och skolorande sedan 1647*. Vi gläds åt elevernas stolthet över deras, och vår, skola!

I Årsbokens redaktion ingår utöver Redaktören Bo E Eneroth även Jan Håkansson, Gilbert Holmström, Christer Hedin, Claes Trefil, Bertil Steen, Jan Westin, Klas Borssén, Ulf Herrströmer, Fleming Sinclair, Lars Lindquist, Ulf Malmsten m fl bidragande författare.

Studentjubilarerna 2017. Foto Richard Bark.

Studentjubileum Den vackra vårdagen, 5 maj 2017 samlades några av dem som tog studenten på *Allmänna linjen* 1957 (och 1958) utanför Konstmuseet. Man firade att det förflutit sextio år sedan studentexamen. Bilden visar i första raden från höger: Göran Hansson, Claes-Göran Axelsson, Dag Skårman och Richard Bark, i bakre raden: Christer Almqvist (Persson), Hans Dahlberg (student -58), Bo Eklund, Olle Carlsson, Anders Edström (student -58), Lars Hamberger, Jan Bryng (student -58) och Svante Möller.

Mikael O Karlsson till vänster. Skön musik framförs av Gilbert Holmström och Rolf Jarde mark

Release-party 2017 Medio december 2017 blåste det upp till snöslaskigt väder. Det hindrade inte invigningen av skolans nya skönt vinröda flaggor (den färg som vår gamla skol-kavaj bar). Samtidigt ägde Årsbokens 2017 *Release-party* rum. Flera gamla vänner träffades. Glad musik spelades av Gilbert Holmström och Rolf Jardemark. Dessa herrar tipsade om årets julklapp (både 2017 och 2018): deras skiva *Blue Age* med skön jazzmusik. Kvällens första Årsbokens togs fram ur sitt paket av Mikael O Karlsson, gymnasieenhetschef, under de närvarandes jubel.

Ordf Jan Håkansson överlämnar skrivarstipendium till Helmina Särdaqvist. Foto Jan Håkansson.

Höstterminens 2017 avslutning Traditionsrik, stämmningsfull och musikaliskt högt kvalitativ avslutning skedde i den fullsatta Vasakyrkan. Vår ordförande Jan Håkansson delade ut skrivarstipendium till *Helmina Särdaqvist* i S3AB. Svensklärarens Eva Hedenrona motivering: Helmina är skicklig att gestalta känslor och idéer. Det varierade språket är träff- och stilsäkert, samtidigt som det rymmer flera nyanser. Hon har visat sin skicklighet i många olika typer av texter och är förutom en flitig skribent på lektioner, också drivande i redaktionen för skoltidningen Hvitsnuran.

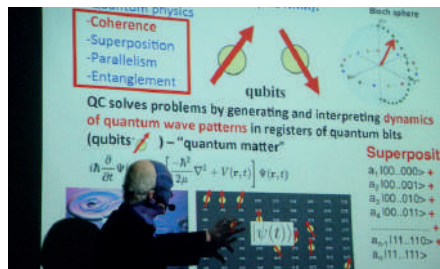
9 mars I vårens första gryning, samlades många Gamla Hvitfeldtare, lärare, elever och vänner i Örgryte Gamla Kyrka. Alla bjöd vi vårt farväl till vår mycket avhållne vän, lärare och rektor *Folke Wiesel*. Vi bär alla personliga minnen av

Folke, som lämnat oss i en ålder av 94 år. Vid minnesstunden hölls tal av bl a Kjell Svärd och Olof Johnard. Folke Hyllades också med mycket skön musik; stråkar och gitarr.

Stilla musik framförs av musiklärare och elever

Värmötet 2018 Onsdag 14 mars 2018 samlades 60 kamrater och gäster till vårt vårmöte. Detta hölls å Restaurant Wijkanders, Chalmers Vasa-område. Göran Wendin, stud 1961 i R IV⁴a (matematisk gren) talade medryckande om **kvantdatorm** och dess betydelse för framtida komplexa beräkningar. Efter en stund log Varia-författaren igenkännande åt Schrödingers ekvation. Oerhört stimulerande och fascinerande kåseri men möjligen inte helt lätt förståeligt. Kvällens stämning nådde höga höjder.

Göran Wendin visar mot Schrödingers-ekvationen.

Hvitfeldtska-dagen Torsdag 26 april, då våren närmade sig med stora steg, ägde Hvitfeldtska-dagen rum för femtonde gången. Flaggorna i topp! Skolgården och hela skolan fylldes med förväntansfulla elever och besökare. Utställningar och framträdanden skedde. Utsökta väfflor såldes. Många, nuvarande och "gamla"

elever och lärare besökte Gamla Hvitfeldtares exposition, varför stämningen raskt blev hög! Som förr om åren deltog också dockan *Henning* i vinröd skolkavaj från förr (skänkt av Claes Trefil, stud 1958). Nytt för i år var ”önskelista” föredrag m m, som elever noterade på tavlan.

Jan Håkansson med elever.

Elever omger "Henning".

Ordf Jan Håkansson och Rektor Peter Larsson.

Årsmötet 2018 Då våren blivit som skönast i sitt antågande välkomnades fyrtioalet medlemmar till årsmöte i Norra Aulan. Protokoll och Verksamhetsberättelse, se annan plats i Årsboken! Även denna gång inbjöds till måltid å Restaurant Wijkanders, Chalmers Vasområde. Vår gymnasieenhetschef Mikael O Karlsson berättade om Hvitfeldtskas elevutbyte med gymnasium i Busan, Sydkorea. Därpå kåserade eleven Honia Rasul, Na3, över sina intryck från och upplevelser i Busan. Med varma applåder tackades talarna. Stämningen steg raskt under måltidens lopp.

Ulf Herrströmer, Clas Jernström och Hans Dahlquist.

Två snillen funderar.

Honia Rasul, Na3, kåserar. Bo E Eneroth i aulans talarstol.

Mikael O Karlsson berättar om utbytet med Sydkorea.

Vårterminens 2018 avslutning I två omgångar bjöds eleverna farväl för sommaren i den sköna Norra Aulan, fredagen 8 juni. Utöver sedvanligt fin musik och goda tal, delade ordförande Jan Håkansson ut två elevstipendier:

Julia Sundqvist, MU2AB "... mycket begåvad sångare, både solist och ensemblemusiker, som starkt utvecklats under spetsutbildningen, och delar med sig av sitt kunnande på ett högkvalitativt, kamratligt och generöst sätt."

Linn Webster IB2 "... utöver utmärkta studieresultat, ödmjukhet samt intresse, stöd och hjälp till andra. Aktivitet i programrådet och utmärkt talang för poesi; vinst i Hvitfeldtskadagens "Poetry slam."

Vad har mer inträffat vid vår skola?

Skolgården blivit oerhört mycket snyggare. Skolans nya flaggor invigdes i december 2017 (se ovan). Flera träd har planterats i skolgården: Ginkgo baloba, Sequoia, magnolia och körsbär. Medio oktober påbörjades bygge av klätterställning. Södra byggnadens skolgård fräschas upp.

Hvitfeldtskas framgångar blir uppenbara, när man studerar filmer om vår skola som finns på internet, främst youtube <www.youtube.com>. Man kan skriva *Hvitfeldtska* i sökfältet. Då finner man många filmer, främst nyare, men även äldre från 1960-talet.

Ytterligare framgång för musiklinjen är deras sköna konserter i och utanför skolan. Man har sedan förra året ansvar för Göteborgs Lucia-frände!

Skolan har i dag omkring 2100 elever. Hvitfeldtska är ett av mest populära gymnasier i Sverige, och har högst intagningspoäng bland Göteborgs kommunala! Elevkåren, som nu omfattar drygt 90 procent av eleverna, ordnar poängpromenad för de nya i årskurs 1, som socialiseringsprojekt.

Utmärkelser till elever och lärare:

Lingolympiaden 2017. *Miranda Carlsson & Emil Ingelsten* representerade Sverige i Dublin 2017, där Emil erövrade bronsmedalj.

Skolornas matematiktävling 2017 Hvitfeldtskas lag kom på andra plats! Efter Danderyds Gymnasium och före Malmö Borgarskola.

Biologiska olympiaden 2017 *Alexandru Golic* fick bronsmedalj och *Johan Sand* fick hedersomnämning i biologiolympiaden i Warwick, Storbritannien, 2017.

Lukas Finnveden nådde hedersomnämning vid **Fysikolympiaden 2017** i Yogyakarta, Indonesien.

Peter Schöning fick **Ingrid och Per Welins pedagogpris 2017** för sitt arbete med cello.

Wallenbergs Fysikpris I Göteborgs Stads nyhetstidning, Vårt Göteborg, kunde man februari 2018 läsa artikel med titeln **Hvitfeldtska bäst i Sverige i fysik**. Runt om Sverige deltog 516 elever från 65 gymnasieskolor med att lösa fysikaliska problem. Eleverna *Ludvig Liljeborg*, *Alexandru Golic* och *Emil Ingelsten* nådde högst poäng. De delade på prispengarna om 9000 kronor. Wallenbergs Fysikpris anordnas av Svenska Fysikersamfundet med ekonomiskt stöd från Stiftelsen Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond.

I "Your Europé, Your Say" representerade *Rana Bahadori*, *Emil Sonander* och *Sarah Odefors* Sverige i Bryssel.

Japanese Speech Contest 2018 vanns av *Rosa Leschly* IB 2.

”Label France” certifiering. Vi är det enda gymnasium i Sverige som har fått utmärkelsen! Den delades ut vid besök hos skolan av Frankrikes ambassadör, M David Cvach. Det snygga diplommet är uppsatt utanför Norra Aulan. <<http://labelfranceducation.fr/etablissements?country=se>>.

Emil Ingelsten, Lycka Drakengren och *Alexander Gulic* erövrade silvermedalj i Prag lingvistik.

Eva Hedencrona, lärare i svenska, har fått **Svenska Akademiens Hederspris**.

I ”Nyheter från Chalmers” novembernummer 2018 beskrivs europeiskt samarbete i avsikt att bygga högpresterande kvantdatorer. EU lanserar stor satsning inom kvantteknologi. Chalmers bidrar här sedan flera år experimentellt och teoretiskt med expertkunskap kring kvantdatorns grundläggande byggstenar, bland annat supraledande kvantbitar. En av de ansvariga är *Göran Wendin*, senior professor i Tillämpad kvantfysik och student vid Hvitfeldtska år 1961. Göran var, som tidigare nämnts, uppskattad kåsör vid vårt vårmöte tidigare i år!

Ulf G H Malmsten. Student 1966, Reallinjens matematiska gren. Senare chalmerist, överläkare, geriater, officer och gentleman.

Foto Ulf G H Malmsten om ej annat angivet

Folke Wiesel

Vår skolas förre rektor, Folke Wiesel, avled 14 februari 2018 i en ålder av 95 år. Närmast sörjande är hustrun Märta Wiesel, som var adjunkt vid skolan och undervisade i franska, engelska och tyska.

Folke föddes i Ryssby, Småland, där föräldrarna Berndt och Karin Wiesel brukade en lantgård. När Folke slutat den obligatoriska skolan arbetade han på gården, men han ville mer. Han flyttade till Lund där han 1945 tog studenten vid Spyken. Han fortsatte att studera i Lund och 1953 blev han filosofie magister i matematik, fysik och kemi. De sista åren av studierna arbetade han som förste assistent vid Fysiska institutionen på Chalmers.

I början av sin lärarbana tjänstgjorde han på flera skolor i Göteborg som Vasa, Östra, Flickläroverket och Ungerska gymnasiet. Efter provår på Vasa blev han 1958 ordinarie adjunkt på Hvitfeldtska. 1966 blev Folke Hvitfeldtskas förste studierektor och 1973 utnämndes han till rektor något som var mycket uppskattad av skolans kollegium. 1988 gick Folke i pension.

Under Folkes ledning förändrades och moderniserades Hvitfeldtska mycket. Hvitfeldtska blev allt populärare bland högstadieläverna i Göteborg och fick allt fler förstahandsökande. Skolan som en gång varit Latinläroverket, blev nu det gymnasium med flest antal naturvetenskapliga klasser.

Under Folkes första år som rektor begärde Göteborgs kommun permutation av de donationer som var knutna till Hvitfeldtska. Det fanns krafter som ville fördela dem över alla gymnasierna i Göteborg. Att de flesta av fonderna förblev Hvitfeldtskas var till stor del Folkes förtjänst.

1978 skedde en stor förändring av gymnasieorganisationen i Göteborg. Hvitfeldtska slogs ihop med Levgrenska gymnasiet/Göteborgs Handelsinstitut och delar av Viktor Wängfelts gymnasium. Denna nyordning

uppskattades inte av all personal, men genom skicklig ledning lyckades Folke på några få år få en skola som verkade mot samma mål, en väl fungerande skola, där både elever och lärare trivdes och fick goda resultat. Folke sökte med kraft att finna en ersättning för de otidsenliga och trånga skolmåltidslokalerna och efter några år fick Hvitfeldtska en ny ”Bamba”. Vi var flera som kallade den Folkes Hus. En anledning till att detta gick att genomföra relativt snabbt var nog att Folke inte bara vara en uppskattad rektor på Hvitfeldtska utan att hans ledarskap även uppskattades av den centrala förvaltningen och den politiska ledningen av skolan i Göteborg. Han var även respekterad och uppskattad av sina rektorskolleger vid gymnasierna i Göteborg. Detta visade sig bland annat av att han under sina sista år som rektor valdes till ordförande för rektorskonventet, en samverkansorganisation för gymnasiektorerna i Göteborg.

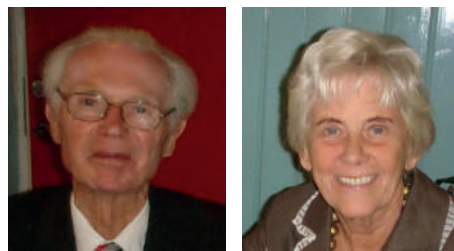

Folke var inte bara en uppskattad skolledare. Jag har under årens lopp i olika sammanhang träffat elever som talat om vilken oerhört duktig, trevlig och uppmuntrande lärare han var. En av hans gamla elever har skrivit på Facebook, ”Folke Wiesel minns jag med glädje,

som en man med hjärtat på rätt ställe”. Jag vet att det är många som vill skriva under på detta. För Folke var det också viktigt att följa eleverna efter att de lämnat skolan. Han engagerade sig därför mycket i skolans kamratförening, Gamla Hvitfeldtare, där han blev hedersmedlem efter sin pensionering. Folkes och även Märta's stora engagemang i Hvitfeldtska visar sig också i att de instiftat en stipendiefond för elever med bästa vitsord i matematik, naturvetenskapliga ämnen och franska.

Stort engagement hade han också i Göteborg-Kungspors Rotaryklubb, där han blev medlem 1971. Han var en flitig deltagare i våra fredagssammanträden och innehade flera styrelseposter. Han var klubbens president 1970-71 och var då drivande för att klubben skulle få sin första kvinnliga medlem. 2010 blev han hedersmedlem i klubben.

Folke var tillsammans med Märta mycket gästfri. Vi är många som under åren varit deras gäster och njutit av god mat och trevlig samvaro såväl i deras hem i Göteborg som på Tjörn.

Han var en bra chef och en mycket god vän. Jag minns med glädje tillbaka på alla de trevliga pratstunder och givande diskussioner vi haft. Jag är övertygad om att vi är många som med glädje och tacksamhet minns åren tillsammans med Folke.

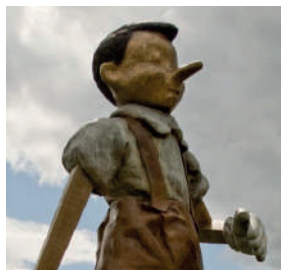

Carl-Eric Blomqvist, f.d. rektor Hvitfeldtska Gymnasiet, Naturvetenskapsprogrammet. President Göteborg-Kungspors Rotaryklubb 2009-10

Något om det kulturella kapitalet...

Föreliggande årsbok kan bli den sista som utkommer i det klassiska formatet. Förhoppningsvis kan traditionen fortsätta - men då i annat format. Ännu så länge har vi klarat att ge ut den och gläds åt årgång 2018. Den har då varit med mer än 50 år i skolnostalgins tjänst. Har definitivt även ett värde som tidskapsel för framtida samhällsforskning.

Vi har eftersträvat att framhålla *det kulturella kapitalet* i årsboken vars texter till stor del är en produkt av den uppfostran/utbildning (allmänbildning) vi fått på vårt Hvitfeldtska och som sedan förhoppningsvis följt med och präglat oss genom livet. Dessa intryck/upplevelser, ofta beskrivna i årsboken, framstår som en ryggrad och strävan med intellektuellt fördjupad allmänbildning som mål. Något att snegla på i backspegeln och ta fasta på inför mer eller mindre livsavgörande beslut. Till skillnad från dagens elever präglade av den historielöshet som speglar dagens samhälle, har vi lärt oss skilja mellan det kulturella- och det ekonomiskt/materiella kapitalet. Och detta är viktigt!

Det som betyder något idag är ”prylar” som ger status - inte att vara bevandrad i s.k. finkultur/ allmänbildning. Därmed inte sagt att

”prylar” inte var uppskattade även för tidigare generationer. Denna pryldyrkan som uppstod i takt med den ekonomiska utvecklingen efter världskrigets slut 1945 blev till en manifestation av välståndet - men att vi skulle få den accelererande utveckling som vi nu upplever gick väl aldrig att riktigt förutse.

Den värld av ’screens’ som vi begåvas med från Silicon Valley bidrar nu till en mental oreda när det gäller intryck, värderingar, fake news, känslostormar, segregation m.m. - omöjliga för dagens elever att sortera och utvärdera. Ett tillstånd med uppenbara risker som vi endast kan ana. Här kan *det kulturella kapitalet* under press komma att ytterligare urgröpas! Och ersättas av kognitiv dissonans. Höjdarna i Silicon Valley gömmer själva undan skärmarna och spelen för sin avkomma - en slags skärmdump i uppfostringens tjänst! Vad vet dessa om skärmens dolda risker som inte vi vet?

Om det är något vi skulle vilja förmedla till dagens elever så är det just förståelsen för *det kulturella kapitalet* - dels via uppfostran och utbildning såsom det tidigare var naturligt inbyggt i skolsystemet - dels genom impulser från omvärlden, vilka kan presenteras på ett tankeväckande sätt.

En utomordentligt viktig aspekt idag är hur vi skall kunna lyckas med att integrera de elever (idag kring 30%) som har en annan kulturell bakgrund. I många fall bär de med sig värderingar med föga utsikt att bli accepterade och normgivande i det svenska samhället - åtminstone i det korta perspektivet. Hur vi lyckas att förmedla vårt samhälles *kulturella kapital* - och därmed ge dem samma plattform och möjligheter som deras skolkamrater blir en synnerligen grannlaga uppgift.

För att förhindra ren kon-

frontation mellan olika kulturella uppfattningar är det skolans uppgift att redan från tidig ålder klargöra vilka spelregler som gäller i Sverige. Andra viktiga faktorer är språkkunskap, läsförståelse och ett förhållningssätt i sociala sammanhang som även innefattar respekt för vuxenvärlden. Att arbeta vidare med dessa frågor på gymnasienivå är än mer väsentligt idag! Det är här segregationen riskerar att uppstå.

Kamratföreningen förberedde ett projekt under vårterminen 2018 - *Fenix* - med det huvudsakliga syftet att resurs- och idémässigt bidra till ökad integration på skolan och att därmed söka motverka segregation. Det framstår som alltmer viktigt att skapa en basal förståelse hos eleverna för hur ringen hänger ihop - substantiellt, historiskt och socialt; att framhålla vikten av *det kulturella kapitalet* med tilltalande exempel och förebilder, hur detta skall presenteras i och utanför utbildningen och om kamratföreningen kan bidra till en positiv utveckling härvidlag. Här behövs det ekonomiska resurser! Pro bono insatser räcker inte ...

Våra idémått håller fortfarande på att ta form med syftet att kunna bidra till, stimulera och underlätta kunskapsöverföring och att öka den kulturella förståelsen över generationer och mellan heterogena sociala grupper - därigenom skapa nyfikenhet och drivkraft att insupa det kulturella kapitalet. Vi skulle vilja engagera och aktivera skolans elever genom seminarier, gruppkativiteter, föreläsningar, publikationer m.m. Vi hoppas på att detta projekt kan realiseras inom ramen för skolan, kamratföreningen och skolans elevkår och inte minst genom ekonomiskt stöd utifrån.

Bo & Gilbert Spelade fyrhändigt på temat: En gång Hvitfeldtare - alltid Hvitfeldtare